

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON MUSEO

toimintakertomus

2007

Kirjoittajat: Marja-Liisa Hyvönen, Tanja Koskela, Hillevi Kotiranta, Jarkko Mäntynen, Niina Niemi, Emmi Tittonen,
Janne Vilkuna, Pirjo Vuorinen

Musican eteen syksyllä 2003 istutetuilla sipulikukilla on ollut kova kohtalo. Ensimmäisen keväänsä komean kukinnan jälkeisenä syksynä Musican vesieristysurakan takia koko kasvualusta nostettiin kaivurilla kasaan; urakan jälkeen mullat kauhottiin takaisin kuoppaan. Seuraavana kesänä ei kukkia noussut, mutta keväällä 2007 osa tulppaaneista ja narsisseista nosti nuppunsa maan pinnalle. Kuvassa tähtinarsissi 'Flower Record'. Syksyllä 2007 Musican vesivaurion korjaamisessa ryhmän kasvit joutuivat jälleen kaivurin kauhaan. Etukannen kuva: Tapani Kahila, takakannen kuva: Pertti Pyhtilä

Taitto: Marja-Liisa Hyvönen

ISSN 1796-2552 (Painettu)

ISSN 1796-2560 (Verkkójulkaisu)

Jyväskylän yliopistopaino 2008

SISÄLLYS

MUSEON JOHTOKUNTA VUONNA 2007	2
UUSIA HAASTEITA: HÄMÄRÄÄ JA HOMETTA!	3
KULTTUURIHISTORIALLINEN OSASTO	5
HENKILÖKUNTA	5
KOKOELMIEN KUULUMISIA	7
YHTEISTYÖ SUOMEN TIETOJENKÄSITTELYMUSEOYHDISTYKSEN KANSSA	17
SEMINARIUM-RAKENNUKSEN PERUSKORJAUS	17
NÄYTTELYTOIMINTA	23
GODENHJELM -PROJEKTI	27
KOULUTUS JA MATKAT	28
TOIMIKUNNAT JA TYÖRYHMÄT	29
TOIMITILAT JA KALUSTEET	30
OPETUS, ESITELMÄT JA TAPAHTUMAT	30
JULKAISUT JA ARTIKKELIT	32
KAMPUSOPASTOIMINTA	33
TIEDOTUS	33
SIDOSRYHMÄT	33
LAATUTYÖ	33
LUONNONTIETEELLINEN OSASTO	34
HENKILÖKUNTA	34
KOKOELMAT	35
NÄYTTELYT	37
KÄVIJÄT	39
TAPAHTUMAT	39
TALOUS	40
TOIMITILARESURSSIT	40
SIDOSRYHMÄT	41
TIEDOTUS	41
KOKOUSTILAN KÄYTTÖ	42
KOULUTUS	43
OPETUS JA ESITELMÄT	43
TUTKIMUSYHTEISTYÖ	43
MUUTA YHTEISKUNNALLISTA PALVELUA	44
JULKAISUT JA ARTIKKELIT	44
KASVITIETEELLINEN PUUTARHA	47
PUUTARHAN HOITO	47
ISTUTUKSET	49
KASVIEN POISTOT	49
KASVIKOKOELMAT	50
KUVA-ARKISTO	50
MAKSULLINEN PALVELUTOIMINTA	51
TIEDOTUS	51
OPASTUS JA NEUVONTA	52
LIITE 1: LUONNONTIETEELLINEN OSASTO, KARTUNTA ELIÖRYHMIÄIN 2007	
LIITE 2: LUONNONTIETEELLINEN OSASTO, KÄVIJÄT 2007	

MUSEON JOHTOKUNTA VUONNA 2007

Museon johtokunta 1.8.2005 alkaen

Puheenjohtaja: professori Heikki Hanka
Sihteeri: hallintopäällikkö Matti Myllykoski

Jäsenet ja varajäsenet:

Kirjaston toimistopäällikkö Pirkko Audejev-Ojanen
(Kirjastoamanuenssi Irene Ylönen)

Lehtori Jari Haimi
(Tutkija Heli Siitari)

Museoamanuenssi Tomi Kumpulainen
(Yliopistonopettaja, dosentti Veikko Salonen)

Amanuenssi Tellervo Helin
(Professori Annika Waenerberg)

Lehtori Jorma Ojala
(Lehtori Markku Käpylä)

Erikoissuunnittelija Jussi Päivinen, varapuheenjohtaja
(Tutkija Panu Halme)

Amanuenssi Tuulikki Tuomainen
(Erikoistutkija Heikki Rantatupa)

Emeritusprofessori Pauli Vuolle
(Professori Toivo Nygård)

Professori Pirjo Korhokangas
(Tuntiopettaja Minna Mäkinen)

Konservaattori Jarkko Mäntynen
(Museomestari Tapani Kahila)

Opiskelija Heli Anneberg
(Opiskelija Pekka Nurminen)

Museon johtaja:
museologian professori Janne Vilkkuna
Museon varajohtaja:
akatemiattutkija, dosentti Janne Kotiaho

UUSIA HAASTEITA: HÄMÄRÄÄ JA HOMETTA!

Kertomusvuotta 2007 voi syystä luonnehtia suurten yllätysten vuodeksi. Sen kuluessa saatiin tietoon ja hahmotui valtioneuvoston päämäärä uudistaa Suomen yliopistot itsenäisemmiksi toimijoiksi. Näin Jyväskylän yliopisto ei olisi enää vuonna 2009 valtion tilivirasto vaan julkisoikeudellinen laitos. Utta olivat myös tiedot Jyväskylän yliopiston ja Tampereen molempien yliopistojen allianssista. On vielä hämärän peitossa mikä yliopiston museon asema tulee olemaan uudessa laitoksessa esimerkiksi sen mahdollisesti siirtyessä alueidensa ja rakennustensa käyttäjästä omistajaksi. Yliopiston museo laati vuonna 2005 tulevaisuusvision. Toteutuvatko jotkut sen ehdotukset uudistusprosessissa? Saisiko yliopiston museo, joka ei erillislaitoksen ”tuota” tohtoreita eikä maistereita, vihdoin selkeän ansaintalogiikan – koskisiko museolaki (joka on valtiosuuslaki) julkisoikeudellisen laitoksen museota? Mitä tuleva Jyväskylän seudun suurkunta vaikuttaa museon toimintaan? Kysymyksiä riittää.

Museon molempien osastojen toimitilat saatiin vuonna 2006 erinomaiseen kuntoon kulttuurihistoriallisen osaston muuttaessa G-rakennukseen. Vaikka yliopiston museolla ei ole ympäristösuojellista viranomaisasemaa, Seminaarinmäen peruskorjaushankkeet ovat työ-

listäneet runsaasti museon kulttuurihistoriallista osastoa. Kertomusvuonna ilmeni tällä saralla aivan uuden kokoluokan ongelmia. Kaikkien aikakausien rakennuksista on löydetty ”hometta”, joka yhdessä nykyaikaisten rakennusteknisten vaatimusten (erityisesti ilmanvaihdon) kanssa on asettanut valtavat haasteet rakennussuojelulle. Erityisen suurena pulmana on ollut Seminarium-rakennus, jonne aikanaan avataan museon uudet perusnäytelyt. Haastetta ovat lisänneet myös restaurointifilosofiset kysymykset.

Yliopiston hallinto, informaatioteknologian tiedekunta ja museon kulttuurihistoriallinen osasto osallistui aktiivisesti Jyväskylässä pitkään toimineen, kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävän, jopa romutuksen uhkaaman Tietojenkäsittelymuseoyhdistyksen kokoelman pelastusoperaatioon. Toimien seurauksena seulottu ja museoarvoltaan kasvatettu kokoelma muutti alkukäällä Vaajakosken Kanavuoren luolastoon.

Kulttuurihistoriallisen osaston tähtihetki koettiin kun Suomen kaikkien aikojen menestyneimmän telinevoimistelijan Heikki Savolaisen (1907–1997) lapset deponoivat isänsä satavuotisjuhlavuonna hänen yhdeksän olympiamitaliaan (vuosilta 1928–1952!) ja lahjoittivat

lisäksi muuta häneen liittyvää aineistoa yliopistolle liitettäväksi museon kokoelmiin. Niistä valmistettiin yhdessä liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnan kanssa komea juhla- ja kiertonäyttely.

Yleisö on löytänyt Keski-Suomen luontomuseon näyttelytarjonnan ja ”äänestä jaloillaan”. Niinpä luontomuseon (museon luonnontieteellisen osaston) kävijämäärä yltyi lähes 17 000 kävijään eli Vesilinnan avausvuoden 2003 uutuusarvoinen kävijämäärä ylitettiin. Sekä osaston että koko museon haasteena on muihin Jyväskylän museoihin verrattuna yleisöpalvelun kannalta olennaisen museopedagogin eli -lehtorin viran puuttuminen. Osaston kansainvälinen kokoelmahanke Global Biodiversity Information Facility (GBIF) eteni

ensimmäisenä täysin itsenäisenä suomalaisena toimijana Suomessa rekisteröitymisvaiheeseen. Vuoden lopussa yli 43 000 kokoelmien näytteen tiedot oli asetettu koko maailman tutkijoiden käyttöön. Yliopiston biotieteiden opetuksen ja museon kokemusympäristön laatu ilmeni niinkin, että osastoa viransijaisena johtanut tohtori Tomi Kumpulainen valittiin syksyllä Tampereen museotoimen jälleen nousevan luonnontieteellisen museon vetäjäksi.

Jyväskylässä 25.1.2008

Janne Vilkuna
museonjohtaja, museologian professori

Museoesineitä ja valokuvia käsiteltäessä käytetään valkoisia hansikkaita, jotta ihon epäpuh-
taudet eivät siirry käsiteltävään aineistoon. Puuvillahansikkaat eivät ole kertakäyttöisiä, joten
niitä pestään aika ajoin. Kuvassa hansikkaita kuivumassa G-rakennuksessa. Kuva: Pirjo Vuori-
nen.

KULTTUURIHISTORIALLINEN OSASTO

HENKILÖKUNTA

Kulttuurihistoriallisella osastolla on neljä vakituista työntekijää, joista museomestari on luonnontieteellisen osaston kanssa yhteinen. Tämän lisäksi osastolla ja sen toimintaan liittyvissä tehtävissä työskenteli vuoden 2007 aikana yhteensä 21 henkilöä. Määräaikaisen henkilökunnan palkkaus järjestettiin yhteistyöprojektien kautta, joissa yhteistyökumppaneina olivat mm. Senaatti-kiinteistöt, Suomen Tietojenkäsittelymuseoyhdistys ry., yliopiston tilapalvelu sekä liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta. Lisäksi saatiin rahoitusta työministeriön kautta nuorten työharjoittelijoiden palkkaamiseen. Työvoimaa tarvittiin erityisesti Seminarium- ja Oppio-rakennusten dokumentointiin ja rakennustutkimukseen sekä museon uusien pysyvien näyttelyiden suunnittelutyöhön.

Vakinainen henkilökunta

Vuorinen Pirjo, intendentti

kulttuurihistoriallisen osaston toiminnasta vastaaminen, kokoelmat ja näyttelytoiminta, yliopiston taidekokoelmat, museologian opiskelijoiden ja harjoittelijoiden ohjaaminen (dokumentointiprojektit), osaston henkilöstö- ja talousasiat

Hyvönen Marja-Liisa, museoamanuenssi

kuva-arkiston ja kokoelmien hoitaminen, kuvankäsittely, painotuotteiden toimitus ja taitto, museologian opiskelijoiden ja harjoittelijoiden ohjaaminen (dokumentointiprojektit)

Jokinen Raili, valokuvausteknikko

kuvalaboratoriotyöt: filminkehitykset, vedokset ja reproduktio, kuva-arkistotyöt

Kahila Tapani, museomestari (yhteisesti luonnontieteellisen osaston kanssa)

näyttelyiden visuaalinen ja tekninen suunnittelu ja toteutus, piirroksiset ja valokuvat

Määräaikainen henkilökunta

1. Budjettivaroin:

Arjanova Natalia, 1.2.–31.5.

kokoelmien luettelointi

Jalonen Sanja-Kaisa, 16.4.–31.5.

kuvalaboratoriotyöt, valokuvaus

Kaukua Sanna, 1.1.–31.1.

osastosihteeri, talous- ja henkilöstöasiat

Korkiakangas Teemu, 1.8.–31.12.

Heikki Savolaisesta kertovan näyttelyn kokoaminen,

kokoelmien luettelointi ja dokumentointi, esinetutkimus perusnäyttelyä varten

Laitinen Miia, 1.2.–30.9.

toimistosihteeri, talous- ja henkilöstöasiat

Lemettinen Ari

keramiikkateoksen kiinnitys elokuussa

Nurminen Miika

Duo-ohjelman kehittäminen ja mikrotuki ohjelman käytössä

Tapper Mirva, 1.1.–31.12.

kokoelmien (mm. Niilo Mäen kokoelma) luettelointia ja järjestämistä sekä muita museon perusnäyttelyn suunnittelutehtäviä

2. Ulkopuolisin varoin

Kähkönen Merja 1.1.–31.3., 1.6.–30.9.

Alvar Aallon/Artekin, Seminarium-rakennuksen sekä

1960-luvun kalusteiden inventointi ja luettelointi

DUO-tietokantaan

Mäkipelkola Riikka, 1.1.–31.12.

Seminarium- ja Oppio-rakennusten rakennustutkimus ja dokumentointi

Tittonen Emmi, 1.1.–31.12.

Suomen Tietojenkäsittelymuseoyhdistyksen kokoelmien dokumentointi sekä kokoelmien muutossa avustaminen

Niemi Niina, 1.11.–31.12.

Yliopiston taidekirjaprojektin koordinointi kulttuuri-toimikunnan varoin

3. Työministeriön varoin

Ikäheimo Anne, 1.–30.11.

museon www-sivujen ym. aineiston kääntäminen englanniksi

Kinnunen Joni, 1.1.–11.5.

kokoelmien luettelointi ja järjestäminen

Korkiakangas Teemu, 1.2.–30.6.

kokoelmien luettelointi ja dokumentointi, esinetutkimus museon perusnäyttelyä varten

Niemi Niina, 1.5.–31.10.

Taidekokoelmien luettelointi, taidekirjaprojekti

Ruokolainen Tanja, 1.3.–31.5. ja 1.9.–30.11.

Seminaarinmäen 1920-luvun rakennustutkimus ja pienoismallin rakentaminen alueesta

Suopajärvi Ville, 1.11.–31.12.

kokoelmien luettelointi ja järjestäminen

4. Opiskeluun liittyvä harjoittelu

Frigren Pirita

museologian perusopintoihin liittyvä kuuden viikon harjoittelu kevätlukukaudella: koululaulujen historiaa esittelevän näyttelyn kokoaminen

Hynynen Tapani

museologian perusopintoihin liittyvä kuuden viikon harjoittelu kevätlukukaudella: kokoelmien luettelointi ja järjestäminen

Laitinen Miia, 4.–31.1.

Museon www-sivujen tuottaminen Plone-sisällönhallintajärjestelmällä

Udd Noora, 22.–26.10.

TET-harjoittelija

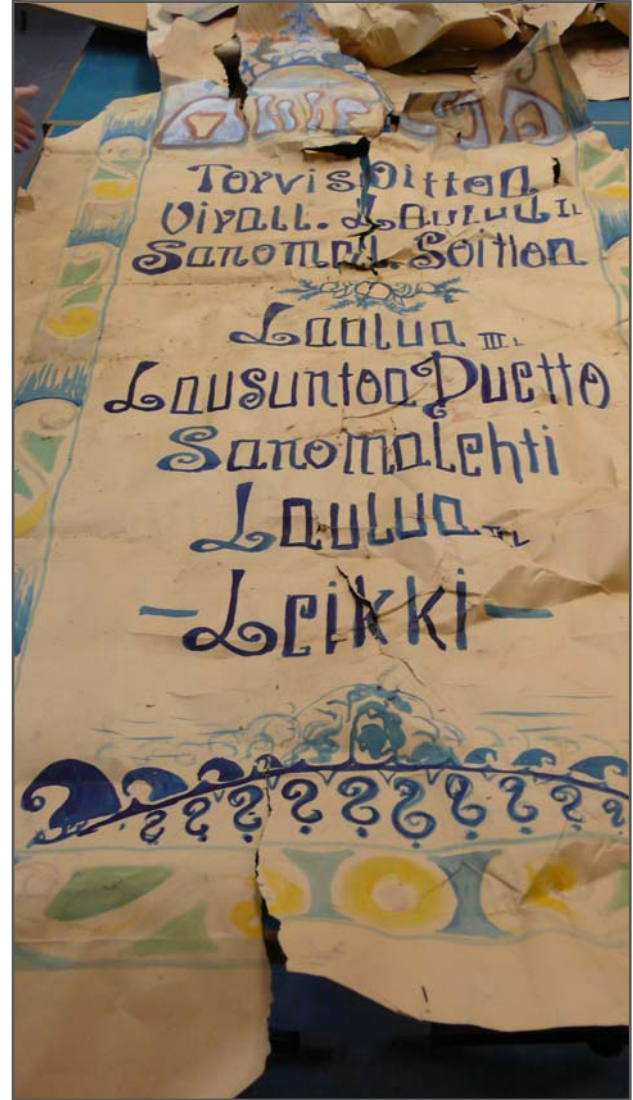
Kampusopastukset: Marita Ekman, Riitta Elonheimo, Harri Grönberg, Tapani Hynynen, Minerva Koski, Markku Laskujärvi, Saara Laukkanen, Elina Luokola, Juha Mäkinen, Tanja Ruokolainen, Merja Ruuska

KOKOELMIEN KUULUMISIA

Vuoden aikana paneuduttiin kulttuuriperinnön digitointiin ja digitoidun aineiston käytettävyyteen. Samalla jatkettiin museon tietokantaohjelmien kehittämistä ja 3D Bridge -projektissa suunnitellun IDA (Ideal Digital Archive) -ohjelman kehitystyötä. Aineiston digitointi on avainasemassa museoiden kokoelmiin kerätyn tiedon saavutettavuuden lisäämiseksi. Digitoitu aineisto on mahdollista saattaa tietoverkkojen kautta kaikkien ulottuville. Digitointi mahdollistaa myös aineistojen poikkiteollisen tutkimuskäytön.

Toinen tärkeä painopistealue kokoelmatyössä on vuoden aikana ollut kontekstitiedon (=esineeseen/kuvaan liittyvät taustatiedot ja tarinat) merkityksen korostaminen kokoelmien museoarvolle ja myöhemmälle tutkimuskäytölle. Niukat kontekstittiedot alentavat kokoelmien laatua oleellisesti. Yliopiston museon tietokannan 1000 ensimmäistä esinettä on luetteloitu eräänlaisena inventointiluettelona 1960-luvulla, jolloin niiden kontekstittiedot esim. käytön suhteen ovat jääneet täysin selvittämättä. Käytäntö on ollut yleinen museoissa useiden vuosikymmenien ajan. Kontekstittietoa tarvitaan erityisesti nyt, kun yliopiston museo kokoaa uusia pysyviä näyttelyitä Seminarium-rakennukseen ja yliopisto laatii omaa historiajulkaisuaan, siksi vuoden aikana on keskitytty erityisesti kokoelmatutkimukseen.

Museon kannalta suuren ongelman muodostaa edelleen se, että Jyväskylän yliopistollakaan ei Suomen muiden yliopistojen tavoin ole olemassa yhteistä tallennussuunnitelmaa julkisin varoin kootun tutkimus- ja opetusaineiston tallentamiseksi, vaikka tätä edellyttävät mm. Berliinin julistus tieteellisen tiedon avoimesta saatavuudesta, OECD:n Pariisin julistus 2004 sekä OECD:n datasuositus 2007. Tämä haittaa erityisesti museon yhteistyötä laitosten kanssa. Perusnäyttelyprojektin vuoksi museo esitti tästä pilottihanketta yliopiston TTTS-kieroksella syksyllä 2007. Hankkeessa olisi paneuduttu yliopiston kuvallisen ja nauhoitetun menneisyyden dokumentointiin. Kohteena olisivat olleet museolle siirtynyt yliopiston viestinnän kuva-arkiston vanhin osa ja yliopis-

Seminarium-rakennuksen vintiltä eristepurujen seasta löytyi korjaustöiden yhteydessä mm. seminaarin juhlien ja illanviettojen ohjelmia. Kuva: Joni Kinnunen.

Jyväskylän yliopiston liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnan kunnia-tohtorin, lääketieteen lisensiaatti Heikki Savolaisen perikunta lahjoitti Jyväskylän yliopistolle mm. Savolaisen omistamia esineitä ja muistoja olympiakisoista. Kuvassa lahjoitusta tarkastelemissa vas. intendentti Pirjo Vuorinen, Heikki Savolaisen poika Pekka Savolainen, hänen puolisonsa Leena Savolainen sekä suunnittelija Teemu Korkiakangas. Kuva: Niina Nieminen.

Kun yliopiston väestönsuojan tarvikkeet uusittiin, vanhoista otettiin näytteet museolle. Kuva: Tapani Kahila.

ton nauhoiteaineistot. Hanke ei saanut rahoitusta. Huomattakoon, että Helsingin yliopistolla on meneillään vastaavanlainen huomattavasti laajempi hanke, johon on saatu runsaasti taloudellista tukea mm. opetusministeriöltä.

Valtion omistamana museona yliopiston museo ei voi hakea valtakunnallisiin kulttuuriperinnön digitoitihankkeisiin tarkoitettuja rahoja. Digitaalisuus ei sinänsä ole itseisarvo, ja siksi hankesuunnitelmaan oli sisällytetty myös perustutkimusta eli aineiston kontekstittien kokoamista. Kontekstittomasta aineistosta ei ole missään muodossa, digitaalisessakaan, hyötyä tutkimukselle ja opetukselle. Mitä paremmat tiedot museo-objekteista on, sitä laadukkaammat ovat museon kokoelmat.

Keski-Suomen museon intendentti Erkki Fredriksonin julkaisuun liittyen käytiin läpi yliopiston museon kokoelmissa olevat liput ja tutkittiin niiden taustoja. Teemu Korkiakankaan selvitys Jyväskylän seminaarin toverikunnan lipuista löytyy osoitteesta www.jyu.fi/tdk/museo/Jyvaskylan_seminaarin_toverikunnan_liput.pdf.

Uusia lahjoituksia ja nykypäivän dokumentointia

Kokoelmat karttuivat vuoden aikana 133 uudella päänumerolla. Museon diariossa oli vuoden 2007 lopussa yhteensä 3866 päänumeroa. Luku ei kerro kokoelmien kokonaisvolyymia, koska yhden päänumeron alla saattaa olla kymmeniä tai satoja esineitä tai muita kokoelmajikkeitä. Esinekokoelmien arvioitu lukumäärä on tällä hetkellä 36 000. Kuva-arkistossa arvioidaan olevan lueteloituja kuvia noin 27 000. Lahjoitukset ja uudet dokumentoinnit luetteloiitiin Duo-ohjelmalla museon tietokantaan. Pääpaino dokumentoinnissa oli korkeakoulu-aikaisen aineiston kokoamisessa sekä yliopiston nykypäivän tallentamisessa. Toimintakertomusvuoden aikana saatiin useita lahjoituksia mm. yliopiston alumneilta sekä emerituksilta. Suurimpiin lahjoituksiin kuului mm. Musica-kuoro ry:n tekemä lahjoitus, joka sisältää kuoron toimintaan liittyviä valokuvia, päivä- ja lehtileikekirjoja, kuoron muistoesineitä sekä palkintoja ja kunnia- tauluja aina perustamisvuosista alkaen.

Suurin kuvalahjoitus tuli yliopiston viestinnästä, joka siirsi museon kokoelmiin oman kuva-arkistonsa vanhimman osan. Aineisto sisältää tuhansia paperikuvia, dioja ja negatiiveja, joiden kuvaajina ovat olleet yksittäisten tutkijoiden ja opettajien lisäksi maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät ammattivalokuvaajat kuten Martti Kapanen, Pekka Rötönen, Jouko Keto ja Matti Salmi. Aineistolla on suuri merkitys yliopiston ja sen eri tieteenalojen historian kannalta museon pysyvien näyttelyiden tutkimus- ja suunnittelutyössä, siksi näin laajan aineiston kuvatutkimus, kontekstittien kokoaminen ja digitaaliseen muotoon saattaminen olisi erityisen tärkeää, mutta ei onnistu ilman projektirahoitusta.

Jyväskylän yliopiston liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnan kunniatohtorin, lääketieteen lisensiaatti Heikki Savolaisen perikunta lahjoitti Jyväskylän yliopistolle mm. Savolaisen omistamia esineitä ja muistoja olympiakisoista. Lisäksi perikunta on antanut Savolaisen olympiamitalit yliopiston haltuun näytteille asetettaviksi. Heikki Savolainen (1907–1997) oli Suomen kaikkien aikojen menestynein telinevoimistelija ja yksi suurista suomalaisista urheilusankareista. Hän voitti 24 vuotta kestäneellä olympiaurallaan yhdeksän mitalia, joista kaksi kultamitalia. Lahjoitus luetteloiitiin yliopiston museon kokoelmiin.

Professori emeritus Pertti Kettunen lahjoitti museolle laajan aineiston, joka liittyy kauppatieteiden opetuksen alkuun sekä hänen omaan työhönsä taloustieteen professorina Jyväskylän yliopistossa 1960-luvulta lähtien. Lisäksi lahjoituksessa on mm. kauppatieteellisen alan tutkinnonuudistukseen liittyvää aineistoa ja Menestyksen Strategiat -koulutusohjelman arkistoa.

OKL:n suullisen esitystaidon didaktiikan ja draamapedagogiikan lehtorina toiminut Erkki Laakso jatkoi museolle luovuttamansa, oman opetustyönsä vaiheisiin liittyvän laajan aineiston järjestämistä ja arkistointia.

Museon kokoelmia käytettiin opinnäytetöiden, tutkimusten, julkaisujen, lehtiartikkeleiden ja tiedottamisen aineistoina. Keski-Suomen museon näyttelyssä Kaksi kirkkoa oli esillä ensi kerran yliopiston museon kokoelmissa oleva Eero Mäkisen piirustus Jyväskylän van-

hasta kirkosta. Keski-Suomen museon näyttelyyn Kilven suojassa lainattiin yliopiston museon kokoelmista oleva vaakuna. Esa Sironen käytti museon kuva-arkiston kuvia TV 1:ssä 25.12. esitetystä ohjelmastaan Tyttö, joka näki joulupukin. Ohjelmassa kerrotaan mm. joulujuhlaperinteen synnystä Jyväskylän seminaarissa.

Museon yhdessä Miika Nurmisen kanssa kehittämä, kokoelmien luetteloinnissa käytettävä Duo-sovellus myytiin vuoden aikana Nilsin kotiseutuyhdistykselle, joka hallinnoi sillä omaa kotiseutumuseon kokoelmaansa.

Vuosina 2005–2006 toteutettua 3D Bridge -projektia jatkettiin edelleen. Tutkija Ari Häyrinen jatkoi IDA-tietokannan kehitystyötä väitöskirjatyönä. Samalla tutkittiin IDA:n ja DUO-tietokannan yhteensopivuutta. Ari Häyrinen sai Koneen säätiön apurahan työn jatkamiseen.

Kuva-arkistot ja digitaalisuus

Kuva-arkistossa Sanja Jalonen jatkoi alumnien lainaamista valokuvista reprovattujen negatiivien työstämistä arkistokuviksi. Raili Jokinen jatkoi 1970- ja 1980-lukujen kuva-aineiston skannaamista negatiiveista digitaaliseen muotoon ja lähetti kuvia laitoksille tunnistettavaksi. Työtä tullaan jatkamaan edelleen. Muutoin kuvakokoelmia ei ole systemaattisesti muutettu digitaalisiksi, vaan digitaalinen kuva-arkisto on karttunut asiakkaita varten skannatuilla kuvilla sekä museon toimesta digikameralla kuvaamalla. Resursseja laajempaan digitointiin ei toistaiseksi ole, vaikka se olisi asiakaspalvelun ja kuvien saatavuuden kannalta tärkeää.

Kuvia ja muita tiedostoja voidaan tallentaa museon kokoelmanhallintaohjelma Duoon ja taideteosrekisteri Arteen linkitettyinä tai suoraan yliopiston serverille. Koska serverin levytila on ajoittain osoittautunut liian pieneksi, kuvia on tallennettu myös CD-levyille. Museon levytilakysymys sekä muut tietohallintoon liittyvät tarpeet määriteltiin toimintakertomusvuonna yliopiston tietohallintokeskuksen kanssa tehdyssä sopimuksessa. Vuoden loppuun mennessä serveritilan kokoa oli saatu laajennettua huomattavasti aiempaa suuremmaksi, joten CD- ja kova-

Tanja Ruokolainen valmistee pienoismallia, jonka aiheena on Seminaarinmäen alue 1920-luvulla. Pienoismalli tulee esille uuteen perusnäyttelyyn S-rakennukseen. Kuva: Tapani Kahila.

Museomestari Tapani Kahila viimeistelemässä vitriiniä, johon asetettiin esille Heikki Savolaisen mitalit Liikunnalla pidetyssä näyttelyssä. Kuva: Niina Niemi.

levytallennuksesta voidaan vähitellen luopua. CD-levyille tallentaminen ei täytä pitkäaikaisarkistoinnin vaatimuksia.

Kaikki Jyväskylän yliopiston Windows-työasemat on liitetty keskitettyyn ad.jyu.fi hallinnointijärjestelmään. Museon tietokoneet siirrettiin AD-verkkoon helmikuussa 2007. Myös tulostaminen ja kopiointi organisoitiin yliopistossa uudelleen. Yliopiston laitoksille hankittiin tulostavat, kopioivat ja skannaavat Ricoh-monitoimilaitteet, joita ylläpitää keskitetysti yliopistopaino.

Rakennushistoriaselvitykset ja -dokumentoinnit tuottivat runsaasti aineistoa

Restauroinnista annetut kansainväliset ohjeet velvoittavat dokumentoimaan ja raportoimaan monumenteiksi luettavien rakennusten kunnostustyötä sekä tallentamaan asiakirjat julkisen laitoksen arkistoon. Museon aloitteesta Senaatti-kiinteistöt ovat kustantaneet toimintakertomusvuoden aikana Seminaarinmäen Oppio- ja Seminarium-rakennusten rakennustutkimus- ja dokumentointityötä. Helmikuussa valmistunut Seminariumin rakennushistoriaselvitys ja vuoden aikana toteutetut dokumentoinnit tuottivat museon kokoelmiin runsaasti aineistoa, kuten valokuvia, rakennusmateriaalinäytteitä sekä erilaisia ra-

kennusten vaiheisiin liittyviä esineitä. Dokumentointien tarkoituksena on tallentaa rakennuksen korjausvaiheessa paljastuneet aikaisemmat rakenteet sekä tulevat uudet rakenneratkaisut.

Aineisto on erittäin tarpeellista Seminaarinmäen suojeltujen rakennusten tulevien peruskorjausten suunnittelussa. Lisäksi se on suurena apuna kunnossapidossa sekä koko Seminaarinmäen kulttuurihistoriallisesti merkittävän rakennuskannan myöhemmässä tutkimustyössä. Vastaavassa laajuudessa rakennushistoriaselvityksiä ja dokumentointeja ei ole tähän mennessä tehty yhdestäkään muusta Seminaarinmäen rakennuksesta, vaikka dokumentoinnin pitäisi olla oleellinen osa valtion kulttuurihistoriallisesti merkittävän rakennuskannan korjausprojekteja.

Yliopiston arvoirtaimiston inventoinnit

Vuoden aikana jatkettiin museon aloitteesta yliopiston tilapalvelun rahoituksella yliopiston arvoirtaimiston inventointia. Irtaimistot ovat tärkeä osa valtion kulttuuriomaisuutta, ja niistä huolehtiminen kuuluu asianomaiselle laitokselle. Erityisesti nykyisin irtaimistojen ja interöörien säilyminen on ongelmallista, kun yliopistojen

YLIOPISTON ARVOIRTAIMISTOJEN INVENTOINNIT

Museo teki aloitteen yliopiston tilapalveluille yliopiston arvoirtaimiston inventoimiseksi. Toimintakertomusvuoden aikana inventoitiin mm. yliopiston tilapalvelun varastoissa lojuneet arvokkaat huonekalut, joista pääosa kunnostettiin ja sijoitettiin uudelleen käyttöön.

Alvar Aallon suunnittelema tuoleja Lozzin varastossa. Vaurioitunutta arvoirtaimistoa löytyi inventointien yhteydessä mm. rakennusten kellareista. Varastoissa oli runsaasti esimerkiksi Artekin huonekaluja, jotka olivat jääneet pois käytöstä rakennusten käyttötarkoituksen muuttuessa peruskorjausten yhteydessä. Yliopiston henkilökunta haluaa työhuoneisiinsa mieluummin huonekalulevystä valmistettuja vakiokalusteita. Kuva: Merja Kähkönen.

Esimerkiksi Artekin huonekalujen arvo ja ainutlaatuisuus ei ole kaikkien yliopistolaisten tiedossa. Kuvassa teippauksista vaurioitunut pöytä Lozzilla. Interiöörin arvokkuus olisi syytä ottaa huomioon myös tekstiilivalinnoissa. Kuva: Merja Kähkönen..

Ilmari Tapiovaara: Domus-tuoli (1946)

Alvar Aalto: nojatuoli 47 (1947)

Olof Ottelin: Status-tuoli (1954)

Yliopiston irtaimistoon kuuluu suomalaisen muotoilun helmiä kuten esimerkiksi Alvar ja Aino Aallon, Ilmari Tapiovaaran, Paavo Tynellin ja Olof Ottelinin sekä Yrjö Blomstedtin huonekaluja ja valaisimia, joiden arvonalustus on todella tarpeen. Museo esitteli yliopiston julkisten sisätilojen vaiheita Euroopan rakennusperintöpäiväksi laaditulla internetsivulla www.jyu.fi/erillis/museo/julkiset-sisatilat-rakennusperintopaivien-teemana. Kuvat: Merja Kähkönen ja Arja Turunen.

Lukuisat muutot ovat viime vuosina vaurioittaneet ja tuhonneet irtaimistoa. Kuvassa Aallon kirjaston lainautiski, joka 1980-luvun lopulla määrättiin purettavaksi. Yliopiston museon toimesta tiskiä ei tuhottu vaan se sijoitettiin talteen Alvar Aalto -museoon. Päärakennuksen vuoden 2000 peruskorjauksessa suunnittelija halusi palauttaa tiskin, joka kunnostettiin alkuperäiselle paikalleen. Viime vuosien muutot ovat kuitenkin tehneet monista päärakennuksen interiööreistä eri tyylien sekamelskan. Kuvat JYM K1298:240, Merja Kähkönen.

Paavo Tynell (1940-luku)

kiinteistöomaisuus kuuluu Senaatti-kiinteistöille ja irtaimistot yliopistoille.

Vuoden aikana valmistuivat inventoinnit Artekin suunnittelijoiden sekä muiden 1950- ja 1960-luvun suunnittelijoiden kalusteista. Lisäksi valmistui Yrjö Blomstedtin huonekalujen inventointi. Artekin kalusteiden inventointi oli osittain vuonna 2003 toteutetun huonekaluinventoinnin päivitys. Samalla purettiin yliopiston tilapalvelun varastoihin rakennusten peruskorjausten ja niiden mukanaan tuomien käyttötarkoitusten muutosten sekä laitosten muuttojen vuoksi kasaantunut arvohuonekalujen suma. Pääosa varastoissa lojuneista kalusteista pyrittiin saamaan käyttöön sijoittamalla niitä mm. P-rakennukseen ja Lyhtyyh. Huonekalut kunnostettiin Erkki Toivaisen verstaassa Kuikassa. Vaikka kaikki edellä mainittu irtaimisto on edelleen suurimmaksi osaksi käytössä, jokainen yksikkö numeroitiin ja liitettiin yliopiston museon DUO-tietokantaan, jolloin aineistoa on hieman helpompi hallinnoida. Seuraavassa vaiheessa tarvittaisiin yliopiston henkilökunnan (erityisesti virastomesarit) kouluttamista, jotta interiöörit säilyisivät siisteinä ja ulkoasultaan edustuksellisinä kokonaisuuksina ker-toen yliopistomme kulttuuriperinnöstä

On huomioitava, että pääosin yliopiston omistuksessa oleva Artekin suunnittelijoiden suunnittelema kalustus on niin sanottua vanhaa Artekia, jonka kulttuurihistoriallinen ja arkkitehtuurihistoriallinen arvo on huomattavasti suurempi kuin uusien vastaavien kalusteiden. Useat täällä käytössä olleet mallit on suunniteltu juuri Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun tiloja varten. Irtaimiston joukossa on useita helmiä, suomalaisen suunnittelutaiteen parhaita luomuksia, joista myöhemmin on tullut klassikkoja.

Taidekokoelmat karttuivat

Valtion taidekokoelmista deponoitiin keväällä 2007 Jyväskylän yliopistolle 21 uutta teosta. Joukossa oli mm. Ulla Jokisalon, Paul Osipowin, Ilkka Väätin, Silja Purasen ja Lars-Gunnar Nordströmin teoksia. Teokset sijoitettiin pää-asiansa Mattilanniemen ja Ylistönrin-

teen kampuksille. Haasteita tarjosi Heikki Rahikaisen keramiikkateos Suo, joka koostuu 300 keramiikkakuutiosta. Kuutiot olivat saapuessaan laatikoissa sanomalehtiin käärittyinä, joten ripustustapa oli mietittävä alusta alkaen. Yliopiston puuseppä Vesa Leskisenoja suunnitteli ripustuksen, jossa kuutiot liimattiin kolmelle MDF-levylle, 100 kappaletta kullekin. Levyt kiinnitettiin koukuilla seinään. Teoksen kokoaminen tapahtui elokuussa, ja Heikki Rahikainen oli itse mukana sommittelemassa ja ripustamassa teosta. Arviolta 150 kg:n painoinen teos sijoitettiin Agoraan. Lopullinen silaus työlle saadaan, kun suunnitteilla oleva kohdevalistus valmistuu.

Kulttuuritoimikunnan taidehankintamäärärahoilla ostettiin yliopiston omaan kokoelmaan Pertti Kalinin Heinäajan triptyykki, Pekka Hassisen valokuvateoksia, Kimmo Schroderuksen Hyökky-veistoksen pienoismalli ja Anna Alapuron grafiikanvedoksia. Kokoelmiin saatiin lahjoituksena neljä Pekka Hassisen valokuvaa sekä kolme Jarmo Kurjen teosta, jotka lahjoitti taiteilijan sisar Jaana Hirvi. Hassisen valokuvia on sijoitettuna mm. Opinkivessä, Mattilanniemessä ja Ylistönrinteellä. Kurjen teokset sijoitettiin Athenaeum-rakennukseen. Myös Erkki Fredrikson kartutti kokoelmia deponoimalla Puutarhurin talossa sijaitsevaan Eero ja Erkki Fredriksonin säätion taidekokoelmaan muutamia uusia teoksia.

Yliopiston taidekokoelmia käsittelevän julkaisun suunnittelu eteni marraskuussa, kun taidekirjatoimikunta aloitti kokoontumiset. Teoksen on suunniteltu valmistuvan vuonna 2009.

Yliopiston uudet taideteokset vuonna 2007:

Valtion deponoinnit

1. Jokisalo, Ulla: Nimetön
2. Kella, Marjaana: Hypnoosi: Sandra
3. Kokkonen, Taina: Kaksoset
4. Kokkonen, Taina: Kaukokaipuu
5. Niemistö, Asta: Puu omenassa
6. Niemistö, Asta: Omenasommitelma 1-3

Heikki Rahikaisen keramiikkateos Suo koostuu 300 keramiikka-kuutiosta. Kuutiot liimattiin kolmelle MDF-levylle, 100 kappaletta kullekin. Levyt kiinnitettiin koukuilla seinään. Noin 150 kg:n painoinen teos sijoitettiin Agoraan. Yllä: Heikki Rahikainen (oik.) ja Ari Lemettinen sommittelemassa keramiikkateosta. Ylh. oik. Virastomestari Martti Asikainen, Ari Lemettinen ja puuseppä Vesa Leskisenoja ripustamassa teosta. Kuvat: Niina Niemi.

Pertti Kalinin Heinäajan triptyykki sijoitettiin Mattilanniemeen Agoraan. Kuvassa Pertti Kalin (oik.) ja Vesa Leskisenoja ripustamassa teosta. Kuva: Niina Niemi.

Suomen Tietojenkäsittelymuseoyhdistyksen kokoelmat muutettiin vuonna 2007 puolustusvoimien vanhaan luolastoon Kanavuoreen. Kuva on otettu vanhoissa Kauhatien säilytystiloissa kesäkuussa. IBM:n nauhakaapin ottaminen alas hyllystä oli haasteellista, mutta se saatiin lopulta turvallisesti alas. Kuvassa ovat vasemmalta: Harri Grönberg, Ilari Taulio (ylhäällä), Kari Rantanen ja Martti Hakala. Kuva: Emmi Tittonen.

7. Nordström, Lars-Gunnar: Dimensions and Extensions
8. Norros, Visa: Nimetön
9. Osipow, Paul: Katharine III
10. Osipow, Paul: Katharine IV
11. Osipow, Paul: Katharine V
12. Osipow, Paul: Katharine VI
13. Osipow, Paul: Katharine VIII
14. Puranen, Silja: sarjasta Salonkikelpoinen: Vertugale
15. Puranen, Silja: sarjasta Salonkikelpoinen: Krinoliini 1856
16. Puranen, Silja: sarjasta Salonkikelpoinen: Turnyyri 1885
17. Rahikainen, Heikki: Suo
18. Tuokko, Kirsti: Elämäni paperinukkena
19. Virta, Ulla: Tam Tam
20. Ilkka Väätti: Inkan viitta
21. Ilkka Väätti: Viikingin ruutu

Ostot:

1. Alapuro, Anna: Auringonlasku
2. Alapuro, Anna: Gongi
3. Alapuro, Anna: She-wolf
4. Hassinen, Pekka: Harmonic tensions
5. Hassinen, Pekka: Koruna
6. Hassinen, Pekka: Samanmieliset
7. Hassinen, Pekka: Violet vanishing point
8. Hassinen, Pekka: Varjon kaltainen
9. Kalin, Pertti: Heinäajan triptyykki
10. Schroderus, Kimmo: Hyöky-veistoksen pienoismalli

Lahjoitukset:

1. Hassinen, Pekka: Recreation I
2. Hassinen, Pekka: Recreation II
3. Hassinen, Pekka: Recreation III
4. Hassinen, Pekka: Recreation IV
5. Kurki, Jarmo: Missä olet Bardur II
6. Kurki, Jarmo: Nimetön
7. Kurki, Jarmo: Piirustus III

Emmi Tittonen esitteli Suomen Tietojenkäsittelymuseoyhdistyksen dokumentointiprojektia informaatioteknologian tiedekunnan järjestämällä yliopistopäivillä 5.10. Kuva: Tapani Kahila.

8. Petäjaniemi, Juhani: Professori Toivo Nygård
9. Tapiola, Marjatta: Rehtori Aino Sallinen
10. Zivkovic, Milena: Untitled
11. Lehtinen, Tuula: Suuri universumi

YHTEISTYÖ SUOMEN TIETOJENKÄSITTELYMUSEOYHDISTYKSEN KANSSA

Jyväskylän yliopiston museo ja Suomen tietojenkäsittelymuseoyhdistys solmivat kesällä 2006 yhteistyösopimuksen, jossa päätettiin aloittaa toiminta yhdistyksen kokoelmien museaalisen arvon kohottamiseksi. Tähän kuului osana museologin tekemä dokumentointiprojekti museoyhdistyksen kokoelmista. Projekti on rahoitettu kahdella Liikenne- ja viestintäministeriön myöntämällä avustuksella vuosina 2006 ja 2007. Projekti päättyi tammikuussa 2008.

Projektissa otettiin lähtökohdaksi museoyhdistyksen ”kokoelman helmet” -lista, josta valikoitui 11 tietokonetta eri ajoilta ja kehityslinjoilta. Koneiden kontekstiedon eli elämänkaaren kuvaamiseksi koottiin tietoa arkistoista ja kirjastoista. Lisäksi kerättiin haastatteluaineistoa 37 ATK-alan ammattilaiselta, joista pääosa on jo eläkkeellä. Koska haastateltavista suurin osa asui pääkaupunkiseudulla, haastattelujen tekemistä varten saa-

tiin tilat Helsingin yliopistomuseolta Arppeanumista. Projektin aikana haastateltiin myös Jyväskylän yliopiston ATK-alan ammattilaisia, sillä yhdistyksen kokoelma sisältyy myös yliopiston koneita mm. entisen Laskentakeskuksen ajoilta.

Kerätyt aineistot tallennettiin yliopiston museon Duo-tietokantaan myös digitaalisina formaatteina. Projektista laaditaan erillinen raportti.

SEMINARIUM-RAKENNUKSEN PERUSKORJAUS

Senaatti kiinteistöt aloitti Seminarium-rakennuksen peruskorjauksen suunnittelutyön kesäkuussa 2006. Rakennuttajakonsultiksi valittiin ISS Proko Oy ja suunnittelijaksi ARK-Kantonen Oy. Pääsuunnittelijana hankkeessa on Tuija Ilves. Suunnittelu- ja työmaakokouksissa museota ovat edustaneet Pirjo Vuorinen, Tapani Kahila, Janne Vilkuna ja Riikka Mäkipelkola, joka laatii rakennuksesta rakennustutkimusta Senaatti-kiinteistöjen varoin.

On ollut huolestuttavaa huomata, kuinka kevein perustein tähän saakka Seminaarinmäen alueella on tehty suojelurakennusten peruskorjauksia. Vuosikymmenten aikana toteutetut vanhoihin rakennuksiin soveltumattomat materiaalivalinnat ja rakenneratkaisut ovat vaikuttaneet Seminaarinmäen arvorakennusten kuntoon rat-

OPPIO

Oppio-rakennuksen peruskorjaus on nostanut esiin runsaasti tämän päivän rakennustyön haasteita ja ongelmia. On herännyt kysymys siitä, onko käytön tehokkuudesta ja energiansäästöstä lähtevä kiinteistönhoito pitkällä aikavälillä kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten kohdalla taloudellista ajattelua vai ei. Myös osa eri aikoina tehdyistä korjaustöistä ja materiaalivalinnoista on osoittautunut epäonnistuneiksi.

Oppion vuoden 1999 peruskorjauksen yhteydessä sekä Keski-Suomen museo että yliopiston museo esittivät Oppio-rakennukseen huomattavasti suunniteltua keveämpää käyttöä. Jos tilat on alun perin suunniteltu pienemmälle henkilömäärälle, ei niiden volyyymiä voida teknisillä ratkaisuilla loputtomasti suurentaa.

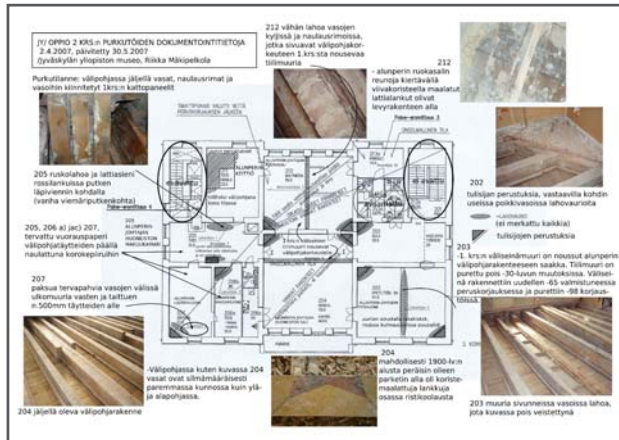
Jyväskylän seminaarin johtajan asuin- ja työtiloiksi vuonna 1883 valmistunut rakennus on Helge Ranckenin ja Costantin Kiseleffin suunnittelema. Rakennus oli aikanaan maakunnan korkeimman valtion virkamiehen edustusasunto, jonka sisustamisessa käytettiin parhaita saatavissa olleita rakennusmateriaaleja, pintakäsittelyaineita ja menetelmiä. Oppion koristemaalaukset ovat ainutlaatuisia keskisuomalaisessa rakennusperinnössä.

Ylh.: Seminaarin johtaja Nestor Ojala ja hänen puolisonsa Ada Ojala 1920-luvulla Oppion ruokasalissa, jossa on nykyisin toiminut kieli-keskuksen mikroluokka. JYM K1298:122.

Kesk.: Rakennuksen vanhan ruokasalin katto on koristeltu lehtikuvoin ja puuleikkauksin. Vuonna 1900 salin lattiat päällystettiin parketilla, joka nyt purettiin ja hävitettiin vanhojen eristemateriaalien poistamisen vuoksi.

Alh.: Rakenteet ja niistä löytyneet esineet kertovat aiemmista työmenetelmistä ja materiaaleista. Kerhotupakka on helpottanut rakentajien työtä, joka vielä 1880-luvulla tapahtui lähestulkoon ilman koneita. Ylhäällä eristesammalien tiivistämisessä käytetty puulasta. Vasemmalla eläinkarvoista tehtyä voilokkieristettä. Edellisessä peruskorjauksessa eristemateriaaleja ei poistettu, koska ei ollut riittävästi tietoa koneellisen ilmanvaihdon ja vanhojen, osittain vaurioituneiden eristeiden ja rakenteiden yhteisvaikutuksesta sisäilmaan. Vieläkään ei ole riittävästi tutkimustietoa, joka kertoisi miten koneellinen ilmanvaihto tulee vanhoissa rakennuksissa vaikuttamaan.

Seminaarinmäen 1880-luvun rakennuskanta on oman aikansa puu- ja kivirakentamisen taidonnäyte. Käsitönä veistetyt punahonkahirret kertovat omaa kieltään taidokkaasta suomalaisesta rakennuskulttuurista. Oppion purkutöissä havaittiin vaurioihin suhtauduttiin vakavasti, minkä seurauksena poistettiin runsaasti myös terveitä hirsiiä.

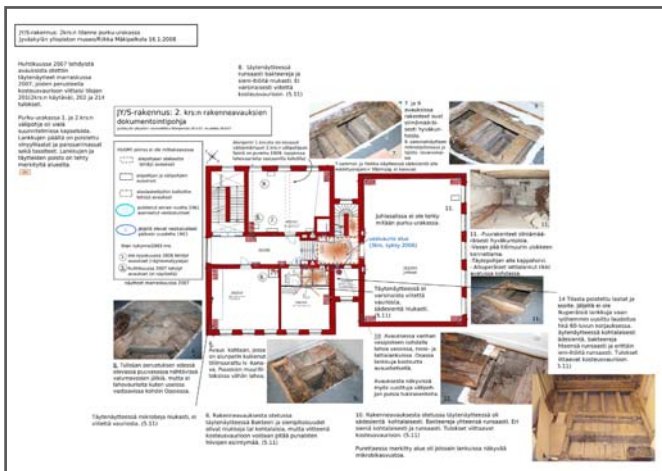
Vuoden aikana on ilmassa leijunut lukuisia kysymyksiä: millä korvataan vanhat rakenteet ja eristeet, voidaanko koneellinen ilmanvaihto toteuttaa vanhoihin rakennuksiin keveämmin. Yli sata vuotta vanha rakennus pitää sisällään runsaasti erilaisia rakennushistoriallisia kerrostumia, jotka on museon aloitteesta, Senaatti kiinteistöjen rahoituksella tutkittu ja dokumentoitu mahdollisimman tarkkaan purkutöiden edetessä. Työn on tehnyt yliopiston museolla Riikka Mäkipelkolla. Vastaavia dokumentointeja ja kartoituksia ei ole aiemmin tehty Seminaarinmäen rakennuksista.

Oppion ullakon ansaspalkkirakennelma, jonka varaan tukeutuvat mm. rakennuksen yläpohjan vasat ison salin kohdalta. Yksitoista metriä pitkä, yhdestä puusta käsin veistetty ansaspuu jouduuttaneen purkamaan ullakolle asennettavan uuden ilmastoinkoneen tieltä. Kuvat: Riikka Mäkipelkolla.

Yhdessä suunnittelijoiden kanssa vierailtiin mm- Vaasan hovioikeuden talossa. Hovioikeuden presidentti Mikko Könkkölä esitteli omaa työhuonettaan. Rakennus on peruskorjattu 1980-luvulla eikä siihen tuolloin rakennettu koneellista ilmanvaihtoa eikä lattiaeristeitä vaihdettu. Sisäilmaongelmia ei ole esiintynyt. Ainoastaan kesäaikana työhuoneissa lämpötila saattaa kohota korkeaksi, ja ikkunatuuletusta rajoittavat sisään pyrkivät linnut. Kuva: Tapani Kahila.

SEMINARIUM

Arkkitehti Constantin Kiseleffin suunnittelema Jyväskylän seminaarin päärakennus valmistui vuonna 1883. Rakennuksen juhlasali oli Kunnallistalon valmistumiseen (1899) saakka kaupungin suurin juhlahuoneisto, jossa pidettiin seminaarin juhlien lisäksi kaupungin merkittävimmät konsertit ja muut suuremmat tapahtumat.

Oppio-rakennuksen korjausongelmat ovat vaikuttaneet merkittävästi myös Seminariumin peruskorjauksen suunnittelutyöhön. Sisäilmaongelmien välttämiseksi rakennuksessa on tehty runsaasti selvitystyötä, jossa myös museo on ollut aktiivisesti mukana.

Seminariumin suojeluluokka on S1, mikä tarkoittaa koko rakennuksen suojelua. Suojelu koskee myös myöhemmin toteutettuja muutoksia. Seminariumin osalta suojelumääräyksissä ja restaurointitavoitteissa päädyttiin luontevasti säilyttävän restauroinnin periaatteisiin ja rakennuksen eri korjausvaiheiden säilyttämiseen. Tavoitteet perustuvat tehtyihin rakennustutkimuksiin ja rakennushistoriaselvitykseen. Puolivillaiset ratkaisut, joissa tavoitellaan pelkästään ”vanhan ajan” tunnelmaa, eivät ole tänä päivänä hyvää suunnittelua.

Laajan rakennushistoriaselvityksen valmistuttua Senaatti-kiinteistöjen tuella palkattu rakennustutkija Riikka Mäkipelkola on tehnyt dokumentointeja suunnitteluryhmän tueksi. Raportointia varten on kehitetty oma malli.

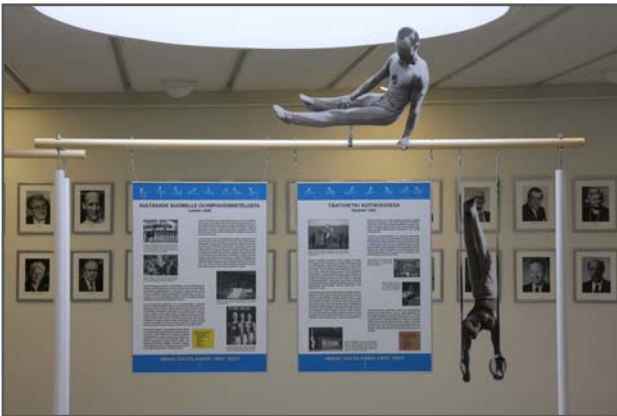
Seminarium-rakennuksen niin sanotun purkuvaiheen alkaessa rakennusliikkeen työntekijöille pidettiin infotilaisuus Seminariumin suojelumääräyksistä, restaurointitavoitteista sekä rakennushistoriallisista kerrostumista. Tämä oli ensimmäinen vastaavanlainen infotilaisuus Seminaarinmällä. On erittäin tärkeää, että peruskorjauksen jokainen työntekijä tietää, millaisessa rakennuksessa korjaustyötä tehdään. Kuva: Tapani Kahila.

Seminariumin töiden edetessä joudutaan ratkaisemaan vaikeita ongelmia, jotka liittyvät vanhoihin rakenteisiin ja niiden uusimiseen, jotta ei tuhota suojelurakennuksen alkuperäistä runkoa. Kuva: Riikka Mäkipelkola.

Rakennuksen alkuperäiset puullattiat on otettu esiin useiden uudempien lattianpäällyste- ja tasoitekerrosten alta. Asbestijäämät hiottiin puullatioista ennen niiden purkamista ja siirtoa höyläysliikkeelle. Vanhat lankut höylätään ja palautetaan paikoilleen. Kuvat: Riikka Mäkipelkola.

kaisevasti. Oma osansa on myös käytön volyyymilla. On mahdotonta kuvitella, että rakennuksen kuutiotilavuutta voitaisiin suurentaa raskain teknisin ratkaisuin. Peruskorjausvaiheessa rakennuksen eriaikaiset kerrostumat ja vauriot on kartoitettava tarkasti. Suojellun rakennuksen korjaustyön pohjaksi ei riitä muutaman sivun rakennushistoriaselvitys, joka sitten unohdetaan, kun varsinaiset työt alkavat. Rakennushistoriaselvityksen on oltava riittävän laaja, jotta rakennuksen eriaikaiset kerrostumat ja tehdyt korjaukset saadaan tutkittua ja raportoitua. Tämän tiedon pohjalta laaditaan Museovirastossa rakennuksen suojelutavoitteet, jotka sitten ohjaavat koko peruskorjausprosessia ja rakennuksessa tehtävää restaurointityötä. Jokaisella rakennuksella on oma yksilöllinen rakennushistoriansa. Vasta tämän tiedon selvittäminen antaa mahdollisuuden rakennuksen olemuksen ymmärtämiselle. Nykyaikainen hyvä rakennushistoriaselvitys (RHS) sisältää arkisto- ja kirjallisuuslähteisiin perustuvan tutkimusosan sekä itse rakennuksessa tehtävän kenttäinventoinnin aineistot huonekortteineen. Seminariumin osalta RHS toteutettiin useamman opiskelijan opin-
näytteenä, jossa päätyön ja varsinaisen RHS:n toimittamisen teki taidehistorian opiskelija Riikka Mäkipelkola. RHS:ssä oli mukana myös Ilkka Kuhasen vuonna 2004 etnologian pro gradu -työnä laatima, Seminarium-rakennuksen sosiaalista miljöötä ja sen funktioita eri vuosikymmeninä kuvannut selvitys. Seminariumin RHS valmistui 27.2., ja se toimitettiin välittömästi Museovirastolle, Senaatti-kiinteistöille ja suunnittelijoille. Museoviraston kommentin mukaan Seminariumin RHS on valtakunnallisesti yksi perusteellisimmista tehdyistä selvityk-

Jyväskylän yliopiston liikunta- ja terveystieteiden tiedekunnan kunniatohtorin, lääketieteen lisensiaatti Heikki Savolaisen elämää ja urheilu-uraa esittelevä näyttely L-rakennuksessa avattiin Savolaisen syntymän 100-vuotisjuhlassa 29.10.2007, ja se oli nähtävillä 4.1.2008 saakka. Heikki Savolainen (1907–1997) oli Suomen kaikkien aikojen menestynein telinevoimistelija. Hän voitti 24 vuotta kestäneellä olympiaurallaan yhdeksän mitalia, joista kaksi kultamitalia. Kuvat: Tapani Kahila.

sistä. Suunnittelija Riikka Mäkipelkolan työpanos sekä Oppio- että Seminarium-rakennuksen korjausprosessissa on ollut ratkaisevan tärkeä.

Rakennuksen suunnittelutyö jouduttiin keskeyttämään maaliskuussa, kun tarvittiin lisää aikaa rakenteiden tutkimiseen. Työ käynnistyi uudelleen syksyllä, jolloin saatiin myös kaupungin rakennusvalvonnalta lupa ns. purkuvaiheen aloittamiseen. Ensimmäisen kerran Seminariumin historiassa järjestettiin yliopiston museon, suunnittelevan arkkitehtitoimiston ja Senaatin toimesta rakennuksessa työnsä aloittaville rakennusliikkeen työntekijöille infotilaisuus, jossa esiteltiin rakennuksen suojelutavoitteet ja historialliset kerrostumat. Näin haluttiin varmistaa rakennuksen ainutlaatuisuuden merkitys myös konkreettisen purku- ja korjaustyön tekijöille. Yleensä informaatiosta vastaa työnjohto, joka on saanut omat tietonsa rakentamisasiakirjoista ja suunnittelijalta.

Vuoden aikana tuli jälleen vahvasti esille se museon vuosia sitten esittämä ajatus, että Seminariumin arvokkaan rakennuskannan ylläpito edellyttää vanhojen rakennusten korjaamiseen erikoistuneen suunnittelijan virkaa joko yliopistolle tai Senaatti-kiinteistöjen Keski-Suomen osastolle. Tämä seikka tulisikin harkita tarkasti, kun uuden yliopistolain myötä yliopistojen kiinteistöjen omistajuus määritellään uudelleen.

NÄYTTELYTOIMINTA

Kohti uutta perusnäyttelyä

Museon vuonna 2000 rakennettu Opiksi ja huviksi -näyttely sekä vanhan perusnäyttelyn vielä jäljellä olleet osat olivat esillä Seminarium-rakennuksessa maaliskuun 2006 loppuun, jonka jälkeen ne inventoitiin ja purettiin. Rakennukseen peruskorjauksen jälkeen rakennettavan museon kulttuurihistoriallisen osaston uuden pysyvän näyttelyn Tieteen tekemisen tarinoita -suunnittelu-projekti aloitettiin jo syksyn 2003 aikana. Työtä jatkettiin vuonna 2004 yliopiston juhluvuoden projektina, jonka tuloksena toteutettiin ensimmäinen osa eli laitoksille hajautettu eri tieteenalojen vaiheita esittelevä vitriini-

Museo osallistui Mikael Agricolan juhluvuoden toimimalla näyttelykoordinaattorina. Suomen kirjainstituutin kokoama näyttely Kirja kotona ja kylillä pystytettiin museon toimesta yliopiston kirjastoon, jossa se oli esillä 18.4.–19.5. Kuva: Tapani Kahila.

Kauneimmat koululaulut -pienoisnäyttely oli esillä 24.4.–8.6. Musica-rakennuksen aulassa. Näyttely oli osa musiikkikasvatuksen opipaineen ja museon yhteistyöprojektia, jossa kartoitettiin koululauluperinnettä yhdessä opiskelijoiden kanssa. Kuva: Pirita Frigren.

Kirjallisuuden professori emerita Sirkka Heiskanen-Mäkelä esittelee kulttuurisihteeri Asta Ruodemäelle ja lehtori emerita Paula Saja-vaaralle kunnostamansa Vieremän kansakoulun toimintaa kylän kulttuurikeskuksena. Kuva: Tapani Kahila.

nikokonaisuus, jossa on kaikki laitoksille sijoitetut näyttelyt mukaan lukien 22 erillistä näyttelyä. Näyttelyiden viimeistelyä, huoltamista ja seurantaa jatkettiin vuoden 2007 aikana. Osa näyttelyistä jouduttiin purkamaan rakennusten sisäilmaongelmista johtuvien remonttien vuoksi (esim. Oppio ja Pitkäkatu 1).

Projektin toisen osan eli peruskorjattavaan Seminarium-rakennukseen sijoitettavan tiedemuseotoimintaa palvelevan näyttelykeskuksen suunnittelua jatkettiin yhtä aikaa rakennuksen korjauksen suunnittelun kanssa. Vuoden aikana keskityttiin erityisesti kokoelmiin tallennettujen tutkimusvälineiden ja seminaarinaikaisten aineistojen kontekstittietojen kokoamiseen arkisto- ja kirjallisuuslähteistä sekä emeritusten haastattelemiseen. Samalla laadittiin ensimmäiset versiot näyttelyn sisällöistä.

Yhteistyössä Jyväskylän kesäyliopiston, tietohallintokeskuksen (THK), kulttuuritoimikunnan sekä yliopiston alumnit ry JYKYSin kanssa organisoitiin emeritusluentotarja, jonka ensimmäinen luento pidettiin maaliskuussa. Hanketta rahoittaa Keski-Suomen liitto, ja se jatkuu vuonna 2008. Hankkeen tarkoituksena on esitellä Jyväskylän yliopiston eri tieteenalojen kehitystä ja sen kytkeytymistä

Jyväskylän yliopiston oppihistoriaan. Samalla pohditaan myös sitä, mikä on ollut kunkin tieteenalan vaikuttavuus Keski-Suomen maakunnan kannalta. Luentotarja koostuu kunkin luennoitsijan osalta kahdesta tilaisuudesta siten, että ennen yleisöosuutta luennoitsijat haastatellaan. Haastattelut tehdään THK:n toimesta yliopiston tilapalvelun välineistöllä. Kysymyslistat haastattelutilanteisiin laatii museo. Sekä haastattelut, että luennot on tallennettu mini-DV-nauhoille. THK muokkaa luento-osuudet verkkoon, josta ne ovat katsottavissa joko suorana verkkovideolähetyksenä tai myöhemmin Moniviestimen sivuilta osoitteesta <http://moniviestin.jyu.fi/ohjelmat/erillis/museo/emeritusluentotarja/>. On tarkoitus, että mini-DV-nauhat muutettaisiin vielä arkistomaatiksi pitkäaikaisarkistointia varten ja tallennettaisiin museon kokoelmiin, mutta ongelmia tuottaa yliopiston nykyisen AD-verkon huono yhteensopivuus Adoben ohjelmien kanssa sekä henkilöresurssipula tilapalvelun AV-puolella. Ongelmat ovat estäneet arkistomaattien tekemisen eikä museo ole toistaiseksi saanut nauhoja arkistoonsa. Tässäkin tilanteessa on tullut vahvasti esille yliopiston tuottamien aineistojen pitkäaikaisarkistoinnin

suunnittelemattomuus. Jos tallennussuunnitelmaa ja resursseja sen hoitamiseen koko yliopiston osalta ei ole olemassa, yliopiston tämä päivä häviää pikkuhiljaa bittiavaruuteen. Ei riitä, että meillä on hienot tallennus- ja kokoelmaohjelmat ja välineet, jos puuttuu suunnitelma yliopiston nykypäivän dokumentoinnista. On erotettava mediaa ja julkisuuskuvaa varten tehtävä dokumentointi arkistoitavasta dokumenttiaineistosta, jonka on tarkoitus säilyä tuleville sukupolville.

Vaihtuvat näyttelyt

Museon ja Keski-Suomen muistiarkiston kokoama Kekristä joulukuun -näyttely oli esillä yliopiston kirjastossa 24.11.2006–13.1.2007. Näyttelyn ja sen verkkosivujen keskeisenä sisältönä ovat Keski-Suomen muistiarkistossa säilytettävät Ahti Rytkösen valokuvat. Marraskuussa 2007 näyttely lainattiin Turun Luostarinmäen käsityöläismuseolle, jossa se oli esillä 1.12.2007–13.1.2008.

Kuurojen museon kiertonäyttely Kuuromykistä viittomakielisiksi oli esillä yliopiston päärakennuksessa 20.2.–20.3.

Museo osallistui Mikael Agricolan juhluvoiteen toimimalla näyttelykoordinaattorina. Suomen kirjainstituutin kokoama näyttely Kirja kotona ja kylillä pystytettiin museon toimesta yliopiston kirjastoon, jossa se oli esillä 18.4.–19.5.

Kauneimmat koululaulut -pienoisnäyttely oli esillä 24.4.–8.6. Musica-rakennuksen aulassa. Näyttely oli osa musiikkikasvatuksen oppiaineen ja museon yhteistyöprojektia, jossa kartoitettiin koululauluperinnettä yhdessä opiskelijoiden kanssa. Projektiin liittyi musiikkikasvatuksen oppiaineen ja museon järjestämä Kauneimmat koululaulut -yleisötilaisuus 24.4. Musica-rakennuksessa. Tilaisuuteen osallistui lähes 300 koululauluista kiinnostunutta.

Kohteena Kampus – Seminariumista Schroderukseen, opiskelijoiden ja yliopiston museon kokoama yliopiston kampusten vaiheita pienoismallien ja valokuvien kautta esittelevä näyttelykokonaisuus oli esillä yliopiston päärakennuksen läpikulkuhallissa 19.5.–8.6.

Vuonna 2007 tehtiin useita tutustumismatkoja, joiden aikana perehdyttiin Suomen museoiden viimeaikaisiin perusnäyttelyprojekteihin. Yläkuva: Pohjanmaan museota esitteli museotoimintojohtaja Marianne Koskimies-Envall. Alakuva: kesäkuussa tutustuttiin mm. WeeGee-talossa toimivaan Espoon kaupunginmuseoon. Kuvat: Tapani Kahila ja Riikka Mäkipelkola.

Museolehtori Katja Koskela esitteli Espoon modernin taiteen museon EMMAn näyttelytoimintaa WeeGee-talon tutustumismatkalla 15.6. Kuva: Riikka Mäkipelkola.

Heikki Savolaisen elämää ja urheilu-uraa esittelevä näyttely L-rakennuksessa avattiin Heikki Savolaisen syntymän 100-vuotisjuhlassa 29.10.2007, ja se oli nähtävillä 4.1.2008 saakka.

Museon vuosina 2000–2005 kokoamat, edelleen esillä olevat laitosnäyttelyt:

- Bio- ja ympäristötieteiden laitos, Ambiotica, Ylistönrinne
- Educa, 1. ja 2. kerros, Rakennuksen vaiheita esittelevät vitriinit
- Historica, 1. ja 2. kerros, Rakennuksen vaiheita esittelevät vitriinit
- Koulutuksen tutkimuslaitos, Opinkiven aula
- Liikunta, 2. kerros, Tahko Pihkalan työhuone ja liikunnanopettajakoulutuksen vaiheet
- Musiikin laitos, Musica, 3. kerros
- Niilo Mäki Instituutti (Asemakatu 4), professori Niilo Mäen elämäntyötä esittelevä vitriininäyttely
- Normaalikoulu, Normaalikoulun ala-asteen aula
- OKL:n fysiikan opetusvälineet, päärakennus, huoneen C 118 viereinen käytävä

- OKL:n kuvaamataidonopetuksen vaiheita, päärakennus, 4. kerros
- OKL:n liikunnanopetus, U2
- Opettajankoulutuksen vaiheita Jyväskylässä, päärakennus, 3. kerros
- Rehtoraatti, yliopiston eri tiedekuntien vaiheita ja toimintaa, rehtorin viittaa ja kääntyjä sekä yliopiston saamia mitaleja ja lahjoja esittelevät vitriinit
- Tapiolan päiväkotiki (Kalervonkatu 12), päiväkodin historiasta kertova näyttely
- Varhaiskasvatuksen laitos, rakennus X, 1. kerros
- Yliopistopainon vitriini (Cygnaeuksenkatu 3)
- Lozzin posterinäyttely

Verkkonäyttelyt

Vuoden aikana museon sivuilla on ollut nähtävillä seuraavat verkkonäyttelyt:

- Seminariumista Schroderukseen, museologian opiskelijoiden kokoama vuoden 2007 yläkoulupungin yön näyttely, joka toteutettiin myös verkkonäyttelynä: www.jyu.fi/tdk/museo/sch_julisteet_pieni.pdf

- Jyväskylän yliopiston julkisten sisätilojen vaiheiden esittely (www.jyu.fi/erillis/museo/julkiset-sisatilat-rakennusperintopaivien-teemana) julkaistiin verkossa Euroopan rakennusperintöpäivien yhteydessä syyskuussa 2007
- Kerran kesällä. Lehtori Yrjö Blomstedtin ja seminaarilaisten partioiretki Päijänteellä kesäkuussa 1911: www.jyu.fi/tdk/museo/Blomstedt/partioiretki.html
- Kekristä jouluuun, yliopiston museon ja Keski-Suomen muistiarkiston kokoama näyttely Ahti Rytkösen valokuvista: www.jyu.fi/tdk/museo/kekri/kekri.html
- Museon kuvataulukokoelmia esittelevä sivusto: www.jyu.fi/tdk/museo/kuvataulut
- Jyväskylän seminaarissa opiskelleita valtakunnallisesti tunnettuja naisia esittelevä verkkonäyttely: www.jyu.fi/tdk/museo/naisoppilaat

Museon verkkosivuille on linkitettyä myös Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitoksen ja Teknologiakasvatuksen tutkimusyhdistys TEKA ry:n raportteja ja artikkeleita Uno Cygnaeuksesta ja työkasvatusajattelusta, joita ovat laatineet mm. TEKA:n puheenjohtaja KT Tapani Kananoja ja KT Jouko Kantola. Artikkelit ovat osoitteessa: www.jyu.fi/tdk/museo/kasityo/kasityo.html.

Museon suomen- ja englanninkieliset internetsivut siirrettiin vuoden 2007 aikana yliopiston www-sivujen ylläpidossa käyttöönotettuun Plone-järjestelmään, josta puuttuu kävijälaskuri. Tästä syystä aiempiin lukuihin vertailukelpoisia tilastoja kävijämääristä ei enää ole saatavilla.

GODENHJELM -PROJEKTI

Alaskan Sitkan historiaa ja Suomen, Venäjän ja Alaskan kontakteja 1800-luvun puolivälissä käsitellyt projekti jatkui edelleen, kun tutkija Maria Enckell ja Ålands Emigrantinstitut Eva Meyerin johdolla valmistelivat näyt-

Seminariumista Schroderukseen, museologian opiskelijoiden kokoama vuoden 2007 yläkaupungin yön näyttely toteutettiin myös verkkonäyttelyä. Näyttelyn taitto oli Aira Huovisen tekemä.

telyprojektia yhteistyössä Ålands museumin kanssa. Tarkoituksena oli herättää erityisesti ahvenanmaalaisten mielenkiintoa Venäjän imperiumin aikaan ja Venäjän Alaskaan liittyviin asioihin sekä kerätä tietoa niistä ahvenanmaalaisista, jotka ovat työskennelleet tsaarin palveluksessa. Lisäksi näyttelyn tarkoituksena oli esitellä suomen ruotsinkielisen väestön vaiheita Venäjällä. Yliopiston museo osallistui näyttelyprojektiin lainaamalla Uno Cygnaeuksen Alaskan ajan kokoelmaan (UCA-kokoelma) kuuluvat suomalaissyntyisen kontra-amiraali Alexan-

der Elfsbergin univormun napit Ålands museumille Maarianhaminaan. Näyttely Finlandssvenskar i S:t Petersburg, Ålänningar i ryska imperiet oli esillä 2.2.–11.3. Näyttelyn perusrungon muodosti Dostojevskis svärnor och andra finlandssvenskar i S:t Petersburg -näyttely, joka oli vuonna 2003 samanaikaisesti esillä Pietarissa yliopiston museon kokoaman Transfigurations – Finns in Russian America -näyttelyn kanssa.

Maarianhaminan jälkeen Finlandssvenskar i S:t Petersburg -näyttely oli esillä vielä kahdessa kohteessa Helsingissä: Karjala-talossa Suomen genealogisen seuran valtakunnallisessa 90-vuotisjuhlassa 19.–21.10. sekä 1.–12.12. Svenska Folkskolans vänner -yhdistyksen G18 -ravintolassa, jonka avajaiset pidettiin 1.12. Finlands Svenska Pensionärsförbund -yhdistyksen Festdag för fullvuxet folk -juhlapäivänä. Näyttelykiertue jatkuu vuonna 2008.

KOULUTUS JA MATKAT

17.1. Pirjo Vuorinen, Marja-Liisa Hyvönen, Tapani Kahila ja Riikka Mäkipelkola sekä ARK-Kantosen toimistosta arkkitehti Mira Raappana osallistuivat matkalle Hämeenlinnan ja Tampereen museoihin. Kohteina olivat Hämeenlinnan kaupungin historiallinen museo ja vankilamuseo sekä Tampereella Museokeskus Vapriikin näyttelyt.

22.–23.1. Pirjo Vuorinen, Marja-Liisa Hyvönen ja Pirita Frigren osallistuivat Museoliiton järjestämään seminaariin Museonäyttelyt yhteiskunnan peilinä. Seminaari oli Jyväskylässä.

7.2. matka Etelä-Karjalan museoon Lappeenrantaan. Mukana olivat Tapani Hynynen, Marja-Liisa Hyvönen, Tapani Kahila, Riikka Mäkipelkola, Mirva Tapper ja Pirjo Vuorinen.

13.3. Vaasan matkalla tutustuttiin Pohjanmaan museoon, luontokeskus Terranovaan ja hovioikeuden taloon. Mukana olivat Natalia Arjanova, Marja-Liisa Hyvönen, Tapani Kahila, Mirva Tapper ja Pirjo Vuorinen sekä Mira Raappana ARK-Kantoselta.

14.3.–16.3. Anne Aurasmaan luennoille osallistuivat Pirjo Vuorinen, Marja-Liisa Hyvönen ja Mirva Tapper. Luentojen otsikkona oli Museo, näyttely eli esittämisen ongelmat.

23.3. Ricoh-monitoimikonekoulutukseen osallistuivat Marja-Liisa Hyvönen ja Miia Laitinen

29.3.–30.3. Pirjo Vuorinen, Mirva Tapper ja Marja-Liisa Hyvönen osallistuivat museologian seminaariin Tutkiva museo. Pirjo Vuorinen oli mukana seminaarin teemoista käydyssä paneelikeskustelussa. Pirita Frigren toimi seminaarin puheenjohtajana.

11.5. Marja-Liisa Hyvönen ja Mirva Tapper osallistuivat Tiedon uudet kantajat -seminariin

11.6. Pirjo Vuorinen ja Mirva Tapper osallistuivat Suomen käsityön museon ekskursion Joensuun museoihin. Matkalla tutustuttiin mm. Joensuun taidemuseon ja Carelicumin näyttelytoimintaan sekä kokoelmiin. Lisäksi tutustuttiin paikallisen Taito-shopin toimintaan ja uusiin tiloihin.

15.6. tutustumismatka Espoon WeeGee-taloon. Mukana olivat Natalia Arjanova, Tapani Hynynen, Teemu Korkiakangas, Merja Kähkönen, Riikka Mäkipelkola, Niina Niemi, Tanja Ruokolainen, Mirva Tapper sekä Jussi Kantonen arkkitehtitoimisto Kantoselta ja Anne-Maija Malmisalo-Lensu museologian oppiaineesta. Ekskursion aikana talon toimintaa ryhmälle esitteli Espoon kaupunkikulttuurisyksikön johtaja Georg Dolivo. Lisäksi tutustuttiin talossa toimivien museoiden kuten Emman, Espoon kaupunginmuseon, Suomen lelumuseon ja Helinä Rautavaaran museon toimintaan.

23.8. Pirjo Vuorinen toimi koordinaattorina yliopiston museon ja kulttuuritoimikunnan edustajien tutustumismatkalla Vieremälle, jossa tutustuttiin emerita professori Sirkka Heiskanen-Mäkelän opastuksella kunnan kulttuuritoimintaan ja kouluhistoriaan.

Pirjo Vuorinen osallistui 23.–24.10. Museoliiton järjestämälle Näyttelycafé-kurssille Tampereella.

9.11. Marja-Liisa Hyvönen ja Mirva Tapper osallistuivat Museoviraston kuva-arkiston järjestämään Kuvien päivään Tampereella museokeskus Vapriikissa.

30.11. Pirjo Vuorinen ja Marja-Liisa Hyvönen osallistuivat Museoliiton Helsingissä järjestämään ajankoh-taisseminaariin digitoinnista.

Pirjo Vuorinen ja Marja-Liisa Hyvönen osallistuivat laatukoulutustilaisuuksiin ja QPR-mallinnuskoulutuk-siin. Marja-Liisa Hyvönen ja Miia Laitinen osallistuivat Plone-koulutuksiin.

TOIMIKUNNAT JA TYÖRYHMÄT

Tapani Kahila, Riikka Mäkipelkola ja Pirjo Vuorinen kuu-luivat S-rakennuksen peruskorjauksen suunnittelu- ja työmaakokousryhmään ja osallistuivat kaikkiin raken-nuksen peruskorjauksen suunnittelu- ja työmaakokouk-siin. Pirjo Vuorinen toimi Jyväskylän yliopiston kulttuu-ritoimikunnan jäsenenä, Jyväskylän yliopiston seniori-yhdistys JYKYSin johtokunnan jäsenenä, Alvar Aalto-seuran hallituksen jäsenenä ja asiantuntijajäsenenä Alas-kan Sitkan luterilaisen seurakunnan historiallisessa toi-mikunnassa. Museonjohtaja Janne Vilkuna (varsinainen jäsen) ja intendentti Pirjo Vuorinen (varajäsen) olivat

Vuonna 2007 Jyväskylän yliopistossa aloitettiin emeritusluentosarja. Hankkeen tarkoituksena on esitellä Jyväskylän yliopiston eri tieteenalo- jen kehitystä ja kytkeytymistä Jyväskylän yli- opiston oppihistoriaan. Museo on mukana organisoimassa luentosarjaa. Keväällä 2007 luennoivat mm. Marjatta Marin ja Kalevi Heini- lä. Kuvat: Kimmo Sipilä.

Jyväskylän seminaarin musiikin lehtori E.A. Hagforsin syntymän 150-vuotisjuhlatilaisuuteen osallistuivat Pirjo Vuorinen ja Hannele Saari yliopiston museon, kulttuuritoimikunnan ja musiikin laitoksen edustajina. Kuva: Matti Salmi.

yliopiston edustajina Keski-Suomen ilmailumuseosäätiön hallituksessa. Museo kuuluu kansainvälisen museoliiton ICOMin yliopistollisten museoiden järjestöön UMACiin.

TOIMITILAT JA KALUSTEET

G-rakennuksessa museolla on käytössään noin 500 neliötä juuri museon toimintaa varten suunniteltua työ- ja toimistotilaa. Erityisen huomionarvoisia ovat ilmastoltaan säädelty kuva-arkistotila, esinetutkimustila kuvaboratorioineen sekä museomestarin työtilat. Museo muutti G-rakennukseen syksyllä 2006, mutta tilojen varustelua on viimeistely vielä toimintakertomusvuonna.

Museolla on säilytystiloja yliopiston päärakennuksessa ja Opinkivessä.

Museo huolehtii Seminaarinmäen etelärinteessä sijaitsevasta vanhasta riihestä, joka on Jyväskylän kaupungin vanhin rakennus. Yleisö pääsi tutustumaan riiheen, kun sitä pidettiin auki Yläkaupungin yönä 19.5. Riihesä vieraili myös kampusoppaan johdolla Seminaarinmäkeen tutustunut ryhmä iäkkäiden ulkoilupäivänä 11.10.

OPETUS, ESITELMÄT JA TAPAHTUMAT

Jyväskylän ensimmäiset kirjamesut järjestettiin 21.–22.4 Paviljongissa. Museolla oli messuilla toiminnan esittely- ja myyntipiste, jossa oli esillä museon esitteitä ja myytävänä museon julkaisuja.

19.5. Yläkaupungin yö -tapahtumaan liittyen riihi oli auki klo 18–21. Oppaina toimivat Tapani Hynynen ja Riitta Elonheimo. Riiehen kävi tutustumassa yli 200 henkilöä. Yliopiston päärakennuksen läpikulkuhallissa oli esillä opiskelijoiden ja yliopiston museon kokoama yliopiston kampusten vaiheita pienoismallien ja valokuvien kautta esittelevä näyttelykokonaisuus Kohteena Kampus – Seminariumista Schroderukseen (19.5.–8.6.). Museologian, taidehistorian, taidekasvatuksen, kirjallisuuden ja Suomen historian opiskelijat Anna-Kaisa Ek, Pilvi Hämeenaho, Anna Laamanen, Saara Laukkanen, Päivi Leppänen, Pertti Pyhtilä, Hanna Tyvelä ja Aira Huovinen kokosivat projektityönä museon ohjauksessa Yläkaupungin yö -tapahtumaan posterinäyttelyn, joka esitteli yliopiston kampusten arkkitehtuuria, taidetta ja kulttuurihistoriaa sekä yliopiston museon työtä mm. Seminaarinmäen rakennusten rakennushistorian tutkijana. Näyttelyssä oli esillä myös kampusten pienoismallit. Näyttelyssä esiteltiin lisäksi museon 3D Bridge EU-pro-

Museon projektityötilassa työskentelivät lokakuussa 2007 mm. Tanja Ruokolainen (vas.), Riikka Mäkipelkola sekä Keski-Suomen museon konservattoriharjoittelija Kaisa Saarikivi. Kuva: Niina Niemi.

jektiin tuloksia ja Seminaarinmäen rakennusten 3D-mallintamista ensimmäisen kerran suurelle yleisölle. Projektin posterin kokosi Saana Tammisto. Lisäksi näyttelyn yhteydessä sai ensiesityksensä taidekasvatuksen opiskelijaryhmän dokumenttielokuva Kimmo Schroderuksen Hyöky-veistoksen valmistamisesta, pystyttämisestä ja julkistamisesta. Ryhmän ohjaajana toimi Juha Oravala. Esitys oli päärakennuksen C4-salissa.

Museo on toiminut OKL:n ja museologian opiskelijoiden demonstraatiopaikkana. Museologian opiskelijat toteuttivat dokumentoinnin harjoitustöitään tallentamalla yliopiston nykypäivää (dokumentointiprojekti MSLP022). Vuonna 2007 aiheina olivat yliopiston viestintä ja tilapalvelu. Lisäksi valmistui vuoden 2003 tallennusprojekti, jonka aiheena oli yliopiston vararehtorin työ.

Emeritusluentosarjassa pidettiin 10 luentoa, jotka järjestettiin Jyväskylän yliopiston päärakennuksen juhlasalissa (C1) iltapäivisin klo 16.15–17.30 seuraavasti:

- Professori, emeritus Jouko Kari: Mitä suomalaislapset osaavat ja millaisia he ovat? 8.3.
- Professori, emeritus Kalevi Heinilä: Pioneerin yliopistoura. 22.3.
- Professori, emeritus Heikki Leskinen: Onko suomen kielessä mieltä? 3.4. (luento jouduttiin peruuttamaan ja se toteutettiin syksyllä 30.10.)

- Professori, emerita Marjatta Marin: Miksi ihmeessä oma tiede vanhenemiselle? 19.4.
- Professori, emeritus Pertti Kettunen: Kauppätieteet – Suomessa 100 Jyväskylässä 40 vuotta 3.5.
- Professori, emeritus Reijo Wilenius: Ikuinen filosofia ja seminaarin näky. 16.10.
- Professori, emeritus Heikki Leskinen: Onko suomen kielessä mieltä? 30.10.
- Professori, emerita Sirkka Heiskanen-Mäkelä: Suomenoskirjallisuuden ja sen tutkimuksen historiaa. 13.11.
- Professori, emerita Liisa Lautamatti: Kielen ihmemeä. 27.11.
- Professori, emeritus Toivo Nygård: Ajan vaatimus ja historioitsijan tehtävä. 11.12.

Vuoden 2007 luennoille osallistui yhteensä 437 henkilöä. Sitäkin runsaammin luentoja on katsottu verkosta eri tahoilla Suomea sekä ulkosuomalaisten keskuudessa ainakin Espanjan Aurinkorannikolla (Sofia-hankkeen opintoryhmissä). Syyslukukauden luennoista saatiin hyvää palautetta myös esim. Ikääntyvien yliopiston opiskelijoilta, jotka seurasivat luentoja kotikoneiltaan. Luentojen kuvaajina toimivat keväällä Kimmo Sipilä, Raisa Krapu ja Jyrki Siekkinen, ja syksyllä Jyrki Siekkinen, Miia Laitinen ja Jaana Kivi. Kimmo Sipilä myös valo-

kuvasi kevään luennoitsijat. Kuvat tallennettiin museon arkistoon.

22.3. Pirjo Vuorinen esitteli OKL:n kuvaamataidon erikoistujille kampuksen kulttuurihistoriaa.

Emmi Tittonen piti esitelmän 21.–23.8. järjestetystä HiNC2-konferenssissa (The Second Conference on History of Nordic Computing) Turussa. Esitelmän aiheena oli Increasing the Museum Value of IT Technology Objects: The Case of Finnish Data Processing Museum Association.

6.9. Pirjo Vuorinen luennoi varhaiskasvatuksen opiskelijoille yliopiston kampusten kulttuurihistoriallisista kerrostumista. Luento kuuluu varhaiskasvattajien taitoja taideaineiden sivuainetta aloittavien opintoihin. Ryhmässä oli 20 opiskelijaa.

23.9. Pirjo Vuorinen opasti Jyväskylän kansalaisopiston sunnuntaikävelyluentolaisia yliopiston kampuksilla.

Museo osallistui humanistisen tiedekunnan järjestämään kansainvälisille opiskelijoille tarkoitettuun Finnish Studies -koulutusohjelmaan, jonka tarkoituksena on esitellä Jyväskylän yliopiston kampusten arkkitehtuuria, kulttuurihistoriaa ja taidekokoelmia vaihto-opiskelijoille. Kurssille ilmoittautui 12 opiskelijaa. Kurssi jatkuu keväällä 2008. Kurssiin kuuluivat seuraavat luennot:

- 25.10. Introduction to Campus History and the University Museum, exercise giving, Chief Curator Pirjo Vuorinen. Jyväskylä University Museum
- 1.11. The new campus areas Mattilanniemi and Ylistönrinne: Architecture and Art, Campus guide Minerva Koski and Coordinator Niina Niemi
- 8.11. The Seminaarinmäki old Campus: emeritus lecturer of Art Pertti Kalin
- 15.11. The diversity of nature in Central Finland, Chief Curator Tanja Koskela Natural History Museum of Central Finland
- 22.11. Botanical garden on the campuses, Chief Curator Tanja Koskela

Intendentti Pirjo Vuorinen esitteli Seminaarinmäen, Mattilanniemen ja Ylistönrintein kampuksia Jyväskylän seudun kansalaisopiston järjestämällä sunnuntaikävelyllä 23.9. Kuva: Pertti Pyhtilä.

JULKAISUT JA ARTIKKELIT

Tittonen, Emmi: Monipuolisesti pohjoismaisen tietojenkäsittelyn historiasta. HiNC2-konferenssi Turussa 21.–23.8.2007. Tekniikan Waiheita 3/07, s. 36–38.

Tittonen, Emmi: Tietokone kertoo tarinaa. Tekniikan Waiheita 4/07, s. 21–29.

Jyväskylän yliopiston tiedotuslehti Tiedonjyvässä on vuoden 2007 aikana ilmestynyt Vitriini-sarja, jossa on kerrottu museon kokoelmissa olevista esineistä. Sarjassa on kerrottu Hupi-hevosien längistä, professori Bo Lönnqvistin matkapuvusta, seminaarin toverikunnan lipusta, Tapio Korjuksen piikkareista, yliopistolle lahjoitetun keskiaikaisen graduualin lehdestä, OKL:n tekstiilikäsityön mallitöistä sekä Suomen tietojenkäsittelymuseoyhdistyksen kokoelmissa olevasta Digital VAX 8600-tietokoneesta.

KAMPUSOPASTOIMINTA

Kampusoppaat opastivat yliopiston eri kampuksilla yhteensä 26 kertaa. Kampusoppaiden koulutusta on viikoksi järjestetty vuonna 2004. Koska oppaita on ajoittain ollut vaikea löytää, uusi koulutus tullaan järjestämään vuonna 2008.

TIEDOTUS

Museon toiminnasta tiedotettiin lehdistössä, radiossa ja internetissä sekä jakamalla erillisiä mainoksia.

SIDOSRYHMÄT

Toimintakertomusvuonna museon kulttuurihistoriallisen osaston tärkeimpiä sidosryhmiä olivat yliopiston kulttuuritoimikunta, yliopiston ja korkeakoulun alumnihdistys JYKYS, ylioppilaskunta, yliopiston normaali-koulu, Keski-Suomen matkailuyhdistys ry. ja Jyväskylän kaupungin matkailutoimi sekä Keski-Suomen Muistiarkisto. Yhteistyö Jyväseudun museoiden kanssa on jatkunut aikaisempien vuosien tapaan.

Syyskuun alussa kampusopastuksia järjestettiin yliopiston uusille opiskelijoille ja työntekijöille. Kuvassa oppaana Merja Ruuska. läkkäiden ulkoilupäivänä 11.10. ryhmä tutustui Seminaarinmäen alueeseen Riitta Elonheimon johdolla. Kuvat: Tapani Kahila ja Pertti Pyhtilä.

LAATUTYÖ

Sekä yliopistolaki että kansainväliset sopimukset, mm. Bolognan prosessi, velvoittavat yliopistoja kehittämään laatujärjestelmäänsä. Kaikki Suomen korkeakoulut ovat sitoutuneet laadunvarmistusjärjestelmänsä rakentamiseen ja auditointiin vuoteen 2011 mennessä. Jyväskylän yliopiston hallitus on 13.12.2006 hyväksynyt laatupolitiikan, jossa yliopiston laatutyön periaatteet on määritelty. Yliopistossa tehtävä laatutyö etenee kohti Korkeakoulujen arviointineuvoston (KKA) auditointia 12.11. 2008. Auditoinnissa edellytetään konkreettista näyttöä toimivuudesta, vaikuttavuudesta ja avoimuudesta.

Laadunvarmistusjärjestelmän päädokumentti on laatukäsikirja, johon kuvataan se, miten toiminnot hoidetaan tällä hetkellä. Yliopiston laitoksille on nimetty laatuvaastavaat, joiden tehtäviin kuuluu mm. kirjoittaa ja koota laatukäsikirjaa ja tehdä laatutyötä tutuksi yksikössään. Museon laatuvaastavia ovat Pirjo Vuorinen ja Marja-Liisa Hyvönen. Joulukuussa 2007 valmistui ensimmäinen versio museon laatukäsikirjasta. Museon toimintaa on kuvattu myös prosessinkuvauskaavioilla (QPR).

L LUONNONTIETEELLINEN OSASTO

HENKILÖKUNTA

Luonnontieteellisellä osastolla työskenteli neljä vakituis- ta työntekijää; intendentti, konservaattori, suunnittelija ja asiakaspalvelusihteeri. Lisäksi museomestari on yhteinen kulttuurihistoriallisen osaston kanssa. Oman henkilökunnan lisäksi museolla työskenteli 15 määräaikaista työntekijää. Määräaikaisen henkilökunnan palkkaus järjestettiin Jyväskylän kaupungin vuosittaisesta avustuksesta ja työministeriön työllistämisarvoihin. Lisäksi työministeriön kautta järjestyi rahoitusta nuorten työharjoittelijoiden palkkaamiseen.

Vakinainen henkilökunta

Koskela Tanja, intendentti (äitiyslomalla ja hoitovapaalla 1.1.–31.10. ja virkavapaalla 1.11.–31.12.) sijainen 1.1.–31.10. FT **Tomi Kumpulainen** luonnontieteellisen osaston toiminnasta vastaaminen, kokoelmien kartuttaminen, ylläpito ja hoito sekä tutkimukseen ja tiedottamiseen liittyvä toiminta **Mäntynen Jarkko**, konservaattori eläinten konservointi, nahka- ja luukortiston ylläpito, opastus, kokoelmien hoito, asiakaspalvelu

Kotiranta Hillevi, suunnittelija

puutarhaan liittyvät työt, kasvien ja siementen hankkiminen, puutarharekisterin ylläpito, istutusten hoidon ja kunnossapidon asiantuntija-apu Senaattikiinteistöjen Keski-Suomen kiinteistöalueelle, talousasiat, asiakaspalvelu

Peltola Seija, asiakaspalvelusihteeri asiakaspalvelu, opastus, markkinointi ja tiedotus, museokaupan hoito, harjoittelijoiden ohjaus

Kahila Tapani, museomestari näyttelyiden visuaalinen ja tekninen suunnittelu ja toteutus, näyttelyn piirrokset ja valokuvaajan tehtävät

Tilapäinen henkilökunta

1. Työministeriön työllistämisarvoihin **Tissari Tiina**, tutkimusavustaja, 1.–31.1. asiakaspalvelu, opastus, näyttelyiden teossa avustaminen **Hyvönen Arto**, työharjoittelija, 26.2.–25.7. asiakaspalvelu, opastus, näyttelyiden teossa avustaminen

Hakunti Juulia, työharjoittelija, 10.4.–9.8. asiakaspalvelu, opastus, hyönteiskokoelmien järjestäminen, näyttelyiden teossa avustaminen

Tapaninen Saara, työharjoittelija, 4.6.–14.8. asiakaspalvelu, opastus, hyönteiskokoelmien järjestäminen, näyttelyiden teossa avustaminen

Suoniemi Matti, työharjoittelija, 1.–31.8. toimistotyöt, asiakaspalvelu

Hokkanen Piia, työharjoittelija, 25.9.–24.10. asiakaspalvelu ja näyttelyiden teossa avustaminen

2. Museon varoin (kaupungin vuosittainen avustus)

Kuntsi Satu, projektiapulainen, 1.2.–30.4. ja 1.–31.12. alkuvuodesta kasvinkokoelmatietojen ja loppuvuodesta hyönteiskokoelmatietojen GBIF-tietokantajärjestelmään siirtäminen

Ahonen Hannu, konservaattori, 1.–30.6. eläinten täyttäminen Vaarunvuori-dioraamaan

Malmi Seppo, konservaattori, 1.7.–30.9. ja 1.11.–31.12. eläinten täyttäminen

Kulmala Kari, projektiapulainen, 1.11.–31.12. selkärangattomien määritys, selkärangan kokoelmien järjestäminen ja asiakaspalvelu

3. Muilla sopimuksilla

Kauppinen Niina, matkailualan harjoittelija, 5.2.–25.5. asiakaspalvelu, opastus, satuopastuksen suunnittelu

Tolppanen Minna, matkailualan harjoittelija, 16.4.–30.5. asiakaspalvelu, opastus, hyönteiskokoelmien järjestäminen

Haukilehto Elina, valtion hallinnon harjoittelija, 18.5.–17.8.

asiakaspalvelu, opastus, hyönteiskokoelmien järjestäminen, näyttelyiden teossa avustaminen

Ahola-Huhta Matti, kuntouttava työtoiminta, 1.1.–9.3., 11.6.–13.7. ja 13.8.–13.12.

kasvinäytteiden kunnostus, koordinaattien haku kasvinäytteisiin

Rajala Ronja, matkailualan harjoittelija, 26.9.–13.11. asiakaspalvelu, opastus, näyttelyiden teossa avustaminen

Tuunanen Elina, matkailualan harjoittelija, 14.11.–31.12. asiakaspalvelu, opastus, toimistotyöt, näyttelyiden teossa avustaminen

Bio- ja ympäristötieteiden laitoksen harjoittelijat tekivät osan harjoittelujaksostaan museon luonnontieteellisessä osastossa:

Laukkanen Ulla, luontomuseon pinssien tekeminen ja toimistotyöt

Vuorma Tony, luontomuseon pääsylippujen ja pinssien graafinen suunnittelu

Viikonloppu ja iltapäivystyksissä avustivat Elina Haukilehto, Sanna Kahila, Anna-Kaisa Kivioja, Marika Kolehmainen, Kari Kulmala, Maiju Mikkonen, Saara Tapaninen ja Minna Tolppanen. Museo-opastuksia pitivät Elina Haukilehto, Anna-Kaisa Kivioja, Elina Manninen, Maiju Mikkonen, Aada Mustonen, Heine Muurman, Mari Riikonen, Minna Tolppanen ja Emmi Varjola.

KOKOELMAT

Kuolleita lintuja vastaanotettiin 46 ja nisäkkäitä 11 (mm. kaksi karhua ja kaksi ilvestä). Osa näistä ja vanhemmista näytteistä konservoitiin.

Toimintakertomusvuoden kartunta oli yhteensä 7031 näytettä. Hyönteisnäytteitä vastaanotettiin 6335 ja kasveja 1153 näytettä. Kivinäytteiden suuri väheneminen 700 näytteellä johtuu siitä, että käytiin läpi irralliset kirjaamattomat (näytteisiin aikaisemmin lasketut) kivi- näytteet ja kaikki turhat hävitettiin. Suurimmat lahjoitukset olivat Jere Kahanpään 4422 perhosta, Haapamäen yhteiskoulun 890 hyönteistä (joista 480 kovakuoriaista, 173 perhosta, 134 pistiäistä), Kari Kulmalan 551 hyönteistä (joista 415 perhosta) ja Kirsti Salmisen 471 putkilokasvia. Jouni Penttinen lahjoitti 101 lajia sienisääskiä, mikä on 15 % Suomen lajeista. Pauli Bagge

Laukaan Leppävedellä ammutun 68-kiloisen karhun erauspennun nouto luontomuseolle. Karhu oli liikkunut usean päivän ajan asutuksen lähellä. Tapaus herätti paljon keskustelua muun muassa siitä, olisiko erauspentu ollut mahdollista esimerkiksi nukuttaa ja siirtää kauemmas asutuksesta. Karhu täytettiin luontomuseolla. Sen lopullinen sijoituspaikka on vielä avoinna. Kuva: Tapani Kahila.

Konservaattori Seppo Malmi viimeistelee hirvijahdin yhteydessä Korpilahdella ammutun 98-kiloisen karhun täyttöö. Passipaikalla ollut metsästäjä ampui kohti tullutta karhua lähietäisyydeltä. Pystyasentoon täytetty karhu sijoitetaan luontomuseon vastaanotto-tiskin läheisyyteen. Kuva: Tapani Kahila.

määrittä kokoelmista yhteensä n. 800 pistiäis- ja vesiperhosnäyttettä. Kokonaisnäytemäärä toimintakertomusvuoden lopussa oli 258 558 (ks. liite 1).

Kokoelmatietojen liittäminen GBIF-portaaliin

Global Biodiversity Information Facility (GBIF) on vuonna 2001 perustettu kansainvälinen organisaatio, joka pyrkii kaiken olemassa olevan biodiversiteettidatan digitalisoimiseen ja saattamiseen jokaisen tiedosta kiinnostuneen ulottuville Internet-dataportaalin kautta. GBIF:n tavoitteena on luoda maailmanlaajuinen verkosto yksittäisten instituutioiden kuten museoiden ja yliopistojen ylläpitämistä datan tarjoajista (data provider). Datan tarjoajat jakavat hallussaan olevia lajitietokantoja ja muuta biodiversiteettidataa omien serveriensä välityksellä, GBIF-portaalin kautta (<http://data.gbif.org>).

Jäsenet ovat allekirjoittaneet liittyessään Memorandum of Understanding -sopimuksen, jossa ne ovat luvanneet jakaa hallussaan olevaa biodiversiteettidataa ja osallistua kehittämään mekanismeja, joiden avulla data olisi elektronisessa muodossa tutkijoiden ja yleisön saatavilla.

GBIF-portaaliin on rekisteröitynyt tällä hetkellä kaikkiaan 214 datan tarjoajaa, joista neljä on Suomesta. Jyväskylän yliopiston museon luonnontieteellinen osasto rekisteröityi GBIF-portaaliin alkuvuodesta 2007, ollen asiassa ensimmäinen täysin itsenäinen toimija Suomessa. Vuoden 2007 loppuun mennessä GBIF-portaalin kautta saavutettavissa oli luonnontieteellisen osaston 43 877 museonäytettä, sisältäen koko kasvi- ja sienikokoelman sekä osan kovakuoriaisista. Vuoden 2008 aikana museokokoelmien digitalisoiminen jatkuu, ja myös museon ja yliopiston ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden omistaman datan jakamiseksi museon serverin välityksellä on vireillä erinäisiä hankkeita.

NÄYTTELYT

Perusnäyttely Perintönä ympäristö

Näyttely esittelee Keski-Suomen luontoa vanhimmasta kallioperästä 2000-luvun kohteisiin. Marraskuussa 2002 avatun perusnäyttelyn rakentaminen on toteutettu Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) myöntämin varoin. Muita rahoittajia olivat Länsi-Suomen lääninhallitus, Jyväskylän kaupunki, Keski-Suomen liitto, Jyväskylän seudun kehittämissyhtiö Jykes Oy, Jyväskylän yliopisto, Keski-maa, Keskisuomalainen, Metsähallitus, Metsäliitto, Valtra, Vapo sekä Ellen ja Artturi Nyssösen säätiö, Jyväskylän yliopistosäätiö, Keski-Suomen osuuspankki ja YIT Rakennuttajat Oy.

Toimintakertomusvuonna näyttelyyn tehtiin kolme hyönteisvitriiniä (Sisätilojen hyönteisiä, Metsien tuohyönteisiä? ja Vanhojen metsien hyönteisiä) ja Vaarunvuori-dioraama, jossa eläiminä ovat varpushaukka peippo kynsissään, punarinta ja rupikonna. Vaarunvuori-dioraaman sivulle lisättiin kaksi pientä vitriiniä, joista toisessa on hautova kirjosiipponaaras ja toisessa hevosmuurahaisten syömää kantoa. Perinnemaisemaan lisättiin västäräkki.

Vaihtuvien näyttelyiden tilaan lisättiin uudet valokiskot ja tehokkaammat lamput. Nämä vanhojen lampujen ohella mahdollistavat tilan paremman ja monipuolisemman valaisun.

Huuhkaja-dioraamaa käännettiin yhdeksänkymmentä astetta. Samalla ensimmäisten dioraamojen ja sisään-tulotilan väliin asetettiin verho, ja em. tilan yleisvalaistukselle laitettiin oma valokatkaisin. Näin sisään-tulo saatiin paremmin valaistuksi ja talvidioraamat näkyvät paremmin. Myös talvidioraamojen ja geologisen osaston välinen verho uusittiin.

Vaihtuvat näyttelyt

- Tulkaa lasten kaltaisiksi, 1.–7.1. Näyttely kertoi lasten ihmeellisen maailman ja aikuisten arkisen maailman välisistä eroista ja erilaisista tavoista katsoa luontoa.

Vaihtuva näyttely (12.1.–3.6.) Suuria petoja esitteli sanoin ja kuvin Suomen suurpetoja ja petoihin liittyviä pelkoja ja asenteita. Esillä oli mm. Hannu Ahosen valokuvia ja ilveksen luuranko. Kuva: Tapani Kahila.

- Suuria petoja, 12.1.–3.6.
Näyttelyssä oli esillä Luontokeskus Petolan suurpetotaulut, 300-kiloinen uroskarhu ja Hannu Ahosen suurpetoihin liittyviä valokuvia.
- Vuoden luontokuvat 2005, 6.6.–15.7.
Näyttelyssä oli esillä vuoden 2005 Vuoden luontokuvat -kilpailun eri sarjojen voittajakuvat sekä valokuvausvälineistöä.
- Vuoden luontokuvien juhlanäyttely, 16.7.–30.8.
Näyttelyssä oli esillä eri vuosien voittajakuvat sekä valokuvausvälineistöä.
- Safariseikkailu Tansaniassa, 4.9.–31.12.
Näyttelyssä oli esillä Jari Heinon Tansanian luonnonpuistoista ottamia villieläinaiheisia valokuvia ja Sari Bambergin näihin kuviin liittyviä runoja. Suomen metsästysmuseosta Riihimäeltä näyttelyyn oli lainattu leopardi, kirkindikdik ja puna-antilooppi.
- Linné – 300 vuotta, 23.5.–30.11.
Ikkunanäyttelyssä kerrottiin Carl von Linnéstä ja esillä oli myös hänen nimeämiään eliöitä.

- Jouluseimi, 1.–7.1. ja 30.11.–31.12.
Luonto- ja jouluaiheinen installaatio museon ulkoikkunassa. Suunniteltu yhdessä Jyväskylän kaupunkiseurakunnan kanssa.

Muut näyttelyt

- Haapasuo talvella -dioraama. Mäkihön juustola, Leivonmäki
- Rutajoki kesällä -dioraama. Vanhan Penttilän viinitila, Leivonmäki
- Jyväskylän kaupunkiluontoa -dioraama. Jyväskylän matkakeskus.
- Rutajoki-Päijänne -dioraama. TB -huoltamo Leivon huoltamo Oy, Leivonmäki
- Seminaarinmäen uhanalaisia eliöitä -dioraama. Jyväskylän yliopiston kirjasto
- Keski-Suomen metsä- ja vesiluontoa -dioraama. Bio- ja ympäristötieteiden laitos
- Joutsenäiti poikasineen -dioraama. Keski-Suomen keskussairaalan synnytysosasto

Verkkonäyttely

- Kaupunkimetsän salattu kevät -multimedia
www.jyu.fi/tdk/museo/MULTIMEDIA/nettiin/

KÄVIJÄT

Museo oli avoinna ti–pe klo 11–18 ja la–su klo 12–17. Pääsylippujen hinnat olivat: aikuiset 4 e, opiskelijat 2 e, alle 18-vuotiaat sekä museologian ja biologian opiskelijat ilmaiseksi, ryhmät (yli 10 hlöä/ryhmä) 3 e/henkilö. Perjantaisin museoon oli vapaa pääsy. Kokoelmiin ja näyttelyihin tutustui 16932 kävijää, joista maksaneita oli 2348. Kävijöistä 32 % oli koululais- ja päiväkotiryhmiä (ks. liite 2). Alakerran lintu- ja nisäkäsvitriinejä käytti opetukseen kahdeksan ryhmää (yhteensä n. 140 henkeä) sekä bio- ja ympäristötieteen opiskelijat. Jyväskylän kaupungin ala-asteiden 1. luokkalaiset vierailivat opetussuunnitelmansa mukaisesti Luontomuseolla tammi-helmikuussa. Opintokäyntien aikana museolla vieraili yhteensä noin 750 ekaluokkalaista.

TAPAHTUMAT

Kansainvälisenä museopäivänä museoon oli ilmainen sisäänpääsy. Kävijöitä oli 173.

Yläkaupungin yönä 19.5. museo oli auki klo 15–21. Museoon oli ilmainen sisäänpääsy. Kävijöitä oli 167.

Geologian päivänä 8.9. geologi Reino Kesola GTK:n Itä-Suomen yksiköstä Kuopiosta piti geologian osastolla opastetun kierroksen ja määrittä asiakkaiden kivinäytteitä. Näiden lisäksi Kesola piti esitelmän maapallon ja erityisesti Keski-Suomen geologiasta. Esitelmää oli kuuntelemassa 21 henkeä.

11.–12.12. luonnontieteellinen osasto oli mukana yliopiston joulutorilla.

Suuria petoja -näyttelyn suurin peto oli seisova 300-kiloinen uroskarhu. Se oli lainattu Kuhmosta Luontokeskus Petolasta. Kuva: Tapani Kahila.

Safariseikkailu Tansaniassa -näyttelyn Jari Heinon kuvat ja Sari Bambergin runot kuvasivat Tansanian matkan tunnelmia. Leopardi, kirkindikdik ja puna-antilooppi oli lainattu Suomen Metsästysmuseosta Riihimäeltä. Kuva: Tapani Kahila.

TALOUS

Perusnäyttelyn rakentaminen on toteutettu museon toimintabudjetin ulkopuolisella rahoituksella, Länsi-Suomen lääninhallituksen Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) myöntämin varoin. Hanke päättyi heinäkuussa 2005. Perusnäyttelyä on täydennetty EAKR-hankkeen päätyttyä Jyväskylän kaupungin tukivaroin. Kaupungin tukivaroin toteutettiin myös vaihtuvia näyttelyitä.

Museokaupan myyntituotteita olivat julkaisut, postikortit, oppimateriaali, muisto- ja koriste-esineet, korut, lintujen ruokinta-automaatit, palapelit, taimet ja makeiset. Ehtona myynnille on keskisuomalaisuus ja luontoaihe. Museokaupan arvonlisäveroton tuotto oli 7688 euroa.

Pääsymaksu on aikuisilta neljä euroa, yli kymmenen hengen ryhmissä kolme euroa ja opiskelijoilta kaksi euroa. Bio- ja ympäristötieteiden ja museologian opiskelijat sekä alle 18-vuotiaat pääsivät ilmaiseksi. Maksullisen opastuksen voi tilata koulutetuilta oppailta. Opastus maksoi 46 euroa. Sunnuntai- ja iltaopastus on 60 euroa.

Kaupungin kouluille ja päiväkodeille opastus on ilmainen. Pääsylippujen ja opastuksien arvonlisäveroton tuotto oli 8800 euroa. Kokonaiskävijämäärä oli 16 932, josta maksaneita oli 14 %.

Ulkopuolista rahoitusta hankittiin myymällä viheralueiden hoidon osaamista Senaatti-kiinteistöille suunnittelija Hillevi Kotirannan toimiessa viheralueiden hoidon asiantuntijana ja opastajana.

TOIMITILARESURSSIT

Luontomuseon näyttely- ja kokoelmatilat olivat vuonna 2007 yhteensä 542,7 m². Näistä varsinaisia näyttelytiloja oli yhteensä noin 260 m², josta noin 26 m² on käytössä vaihtuvien näyttelyiden osastolla. Suurin osa näyttelytiloista koostuu pysyvän näyttelyn (Perintönä ympäristö) tiloista sekä toimintatilasta. Kokoelmien säilytystiloja museolla oli käytössä 214 m² ja näytteiden käsittely- ja konservointitiloja 42,7 m². Nämä tilat sijaitsevat Harjun Vesilinnassa. Näiden lisäksi museolla oli kaksi varastohuonetta päärakennuksen kellarissa.

Geologi Reino Kesola (GTK:n Itä-Suomen yksikkö, Kuopio) esitelmöi maapallon ja erityisesti Keski-Suomen geologiasta ja havainnollisti esitystään museon geologian osaston näyttelyssä. Geologian päivän (8.9.) tapahtuma oli järjestetty yhteistyössä GTK:n ja Jyväskylän luonnonsuojeluyhdistyksen kanssa. Kuva: Jarkko Mäntynen.

SIDOSRYHMÄT

Toimintavuonna tärkeimpiä sidosryhmiä olivat Jyväskylän museot, Jyväskylän Seudun luonnonsuojeluyhdistys ry, Jyväskylän puutarhaseura ry, Jyväskylän yliopiston bio- ja ympäristötieteiden laitos, Jyväseudun hyönteiskerho, Jyväseudun sieniseura, Keski-Suomen lintutieteellinen yhdistys ry, Keski-Suomen ympäristökeskus, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Matkatoimisto Jyväskylään Oy, Metsähallitus ja Ravintola Vesilinna. Luontoyhdistykset ja -kerhot ovat kokoontuneet museolla ja tehneet talkootyötä. Bio- ja ympäristötieteen laitoksen tutkimusryhmien työpanos on ollut merkittävä.

TIEDOTUS

18.1. Keski-Suomen Viikko: ”Suuria petoja museossa”. Suuria petoja -näyttely.

27.1. Suur-Jyväskylän lehti: ”Pedot saavat nyt kiehtoa”. Tomi Kumpulaisen haastattelu Suuria petoja -näyttelystä.

27.2. Keski-suomalainen: ”Haa, tuossahan on karhu”. Lapsiryhmän vierailusta museossa.

4.3. Keski-suomalainen: ”Uinu, uinu, täytettyä”. Toimittaja Ilkka Hackman vietti yön museossa, mm. alakerrassa ”tuossa öisten kauhujen synkeässä katakombissa”.

3.4. ”Narsissit pitää nyt panna yöksi suojaan”. mm. Tomi Kumpulaisen haastattelu takatalven vaikutuksesta kasveihin ja eläimiin.

25.4. Keski-suomalainen: ”Väinölänrannasta löytyi suojeltu liito-orava”. Tomi Kumpulaisen haastattelu.

21.5. Keski-Suomen Viikko: ”Luontokuvia Vesilinnassa”. Vuoden luontokuvat 2005 -näyttely ja Luontokuvien juhlanäyttely.

24.5. Keski-Suomen Viikko: ”Suuret pedot Vesilinnassa”. Suuria petoja -näyttely.

6.6. Radio YLE 1: Tomi Kumpulaisen haastattelu perhos- ja pussikehrääjä tutkimuksesta.

11.7. Keski-suomalainen, Luonto-palsta: Joku eläin jyrsinyt vesipumpun johtoa. Jarkko Mäntynen määrittä minkiksi.

Museologian opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat luontomuseolla nukketeatteriesityksiä opintoihinsa liittyvänä opastusharjoituksena. Lisäksi luontomuseon harjoittelijat järjestivät esityksiä päiväkotij- ja eskariryhmille. Kuvassa on mukana myös museologian tuntiopettaja Anne-Maija Malmisalo-Lensu. Kuva: Tapani Kahila..

22.8. Keski-suomalainen: ”Nuori ratsastaja löysi kuolleen ilveksen”. Museolle tuodun ilveksen löytökertomus.

23.8. Keski-suomalainen: ”Törmäys auton kanssa tappoi Jämsän ilveksen”. Jarkko Mäntysen haastattelu museolle tuodusta ilveksestä.

30.8. Keski-Suomen Viikko: ”Luontokuvat ja Linné Vesilinnassa”. Kerrotaan lyhyesti Vuoden luontokuvat juhlanäyttelystä, Linné – 300 vuotta ikkunanäyttelystä ja museon perusnäyttelystä.

6.9. Keski-Suomen Viikko: ”Kuvasaforille luontomuseoon”. Safariseikkailu Tansaniassa -näyttely.

Radio Keski-Suomi: Tomi Kumpulaisen haastattelu Safariseikkailu Tansaniassa -näyttelystä ja perhoskesästä.

8.9. Keski-suomalainen: ”Safarille näyttelyssä”. Safariseikkailu Tansaniassa -näyttely.

17.11. Suur-Jyväskylän lehti: ”Safariseikkailu luontomuseossa”. Safariseikkailu Tansaniassa -näyttely.

KOKOUSTILAN KÄYTTÖ

Museon kokoustilassa kokoontui Keski-Suomen lintutieteellisen yhdistyksen hallitus neljä kertaa (7–11 henkilöä) ja yhdistyksen retkikummit kerran (9 henkilöä). Lintutieteellinen yhdistys järjesti neljä yleisölle suunnattua lintu-iltaa (yhteensä 114 henkilöä) ja kevätkokoukseen osallistui 15 ja syyskokoukseen 23 henkilöä. Jyväskylän seudun luonnonsuojeluyhdistyksen kasviharrastuskerho kokoontui kahdeksan (5–8 henkilöä), sieniseuran hallitus kolme (7–8 henkilöä), sieniseuran opintopiiri neljä (4–18 henkilöä) ja Jyvässeudun hyönteiserkerho kolme (3–14 henkilöä) kertaa.

Kokoustilassa pidettiin bio- ja ympäristötieteiden laitoksen selkärankaiskurssi (30 opiskelijaa), hyönteiskurssi (15 opiskelijaa) ja uhanalaiset eliöt -kurssi (30 opiskelijaa).

Valtakunnallisen hämähäkityöryhmän kokoukseen osallistui seitsemän henkilöä ja Haukanniemen tulevaisuutta käsittelevään kokoukseen kymmenen henkilöä. Museologian opiskelijoille oli kaksi luentoa (15 ja 40 opiskelijaa).

Luontokoulun koulutustilaisuuteen osallistui 18 henkilöä. Alkio-opisto (13 henkilöä) ja Steiner -lukio (11 henkilöä) pitivät biologian tunnin kirjastossa.

Museon omaan toimintaan liittyviä kokouksia oli 13. Kokoustilaa vuokrattiin ulkopuolisille ryhmille kokouskäyttöön Ravintola Vesilinnan kautta 13 kertaa. Näihin tilaisuuksiin osallistui yhteensä noin 200 henkilöä.

KOULUTUS

Hillevi Kotiranta ja Seija Peltola osallistuivat 23.3. Ricoh-monitoimilaitteen käyttökurssille.

Hillevi Kotiranta osallistui 29.–30.3. XI valtakunnalliseen museologian seminaariin Tutkiva museo.

Hillevi Kotiranta osallistui 6.6. Jyväskylän viherpolitiikka -seminaariin.

Hillevi Kotiranta osallistui 22.–23.8. Kasvitieteellisten puutarhojen 20. neuvottelupäiville Helsingissä.

Tanja Koskela osallistui 23.–24.10. Museoliiton järjestämälle Näyttelycafé-kurssille Tampereella.

Hillevi Kotiranta ja Seija Peltola osallistuivat 21.11. Basware-kassajärjestelmäkurssille.

OPETUS JA ESITELMÄT

Tomi Kumpulainen piti perhosilla 4H-kerholaisille 13.3. Hankasalmen Niemisjärvellä, 29.3. Laukaan Vuonteella, 3.4. Laukaan Haapakylällä, 16.4. Konnevedellä, 26.4. Korpilahden Ylä-Muuratjärvellä, 5.6. Jyväskylässä Survo-Korpelan kartanossa ja 18.6. Jyväskylän maalaiskunnassa Kuikan kyläkoululla.

Tanja Koskela piti 1.12. museologian opiskelijoille luennon luonnontieteellisistä kokoelmista.

Museo järjesti yliopiston ulkomaalaisille opiskelijoille suunnatulla Finnish studies -kurssilla kaksi luentoa aiheina keskisuomalainen luonto (15.11.) ja kasvitieteellinen puutarha (20.11.),

Museo on toiminut bio- ja ympäristötieteiden, OKL:n ja museologian opiskelijoiden demonstraatiopaikkana sekä osallistunut koulujen, oppilaitosten ja päiväkotiryhmien opintokäyntien suunnitteluun. Jyväskylän kaupungin ala-asteiden 1. luokkalaiset vierailivat opetussuunnitelmansa mukaisesti Luontomuseolla tammi-helmikuussa. Opintokäyntien ohjelmaan kuului muun muassa opastettu näyttelykierros sekä ohjattu opetustuokio piirustustehtävineen kirjastossa. Opintokäyntien aikana museolla vieraili yhteensä n. 750 ekaluokkalaista. Museo osallistui TE-keskuksen maahanmuuttajille tarkoitettuun Palapeli-projektiin järjestämällä erityisopastuksia maahanmuuttajaryhmille ja tutustuttamalla heitä erityisesti keski-suomalaiseen luontoon.

TUTKIMUSYHTEISTYÖ

Osasto järjesti työtilat Tero Toivaselle (metsien ennallistamisen vaikutus kovakuoriaislajistoon aineiston määrittäminen kesä-joulukuussa), Panu Halmeelle (hänen väitöskirjaansa kuuluvan sekä Metsähallituksen hankkeen käypäaineiston määrittäminen tammi-joulukuussa), Katja Juutilaiselle (lopputyöhön sekä Metsähallituksen tutkimukseen liittyvän kääväkasaineiston määrittäminen tammi-joulukuussa), Anni Markkaselle (lopputyöhön sekä metsähallituksen tutkimukseen liittyvän helttasieni- ja käypäaineiston määrittäminen tammi-toukokuussa ja loka-joulukuussa), Katriina Peltoselle (lopputyöhön liittyvän käypäaineiston määrittäminen heinä-joulukuussa), Olli Loukolalle (lopputyöhön liittyvän soiden ennallistamistutkimukseen kuuluvan mikroperhosaineiston määrittäminen elo-joulukuussa), Olli Autiolle (lopputyöhön liittyvän soiden ennallistamistutkimukseen kuuluvan vaaksiaisaineiston määrittäminen elo-syyskuussa) ja Teemu Niemiselle (lopputyöhön liittyvän vaaksiaisaineiston määrittäminen touko-joulukuussa).

Jouni Penttinen tutki tammi-toukokuussa Metsän-tutkimuslaitoksen (METLA) avustavana tutkijana sienija liekosääskiä Ympäristöministeriön rahoittamassa PUT-TE-tutkimusohjelmassa, hankkeessa ”Suomen sienisääs-

ket (Diptera, Mycetophilidae ym.) ja liekosääsket (Diptera, Porricondylinae): lajisto, elinympäristövaatimukset ja uhanalaisuus”.

Museo lainasi Leitz laborlux -mikroskooppia tutkimus- ja opetuskäyttöä varten. Mikroskooppi oli lainassa Sienisystematiikan työpajalla, Hyytiälän tutkimusasemalla 3.–6.3. (järjestäjätahoina Helsingin, Turun ja Jyväskylän yliopisto) ja 11.–18.11. Kotelosienituntemuksen kurssilla, Konneveden tutkimusasemalla (järjestäjätahona Turun yliopisto).

Joulukuun alussa saatiin yhdessä bio- ja ympäristötieteiden laitoksen kanssa hankittu Olympus BX 51 stereomikroskooppi. Museo maksoi hinnasta noin kolmasosan. Mikroskoopin sijoituspaikka on museo, jossa se on biologian tutkijoiden ja opiskelijoiden käytössä.

Seuraavassa jo valmistuneessa bio- ja ympäristötieteiden Pro gradu -tutkielmassa on käytetty tutkimusaineistona museon luonnontieteellisiä kokoelmia: Kunttu, P. 2007: Uhanalaisten ja silmälläpidettävien kääpälajien esiintyminen Keski-Suomessa. 78 s + 4 liitettä. Lisäksi tekeillä oli kuusi bio- ja ympäristötieteiden Pro gradu-tutkielmaa, joissa hyödynnetään museon luonnontieteellisiä kokoelmia.

MUUTA YHTEISKUNNALLISTA PALVELUA

Osasto määrittäi 37 museolle toimitettua näytettä ja vastasi puhelimesta yleisökyselyihin.

Ilmoitettiin Tiiraan tiedot Keski-Suomen lintutieteellisen yhdistyksen ja Suomenselän lintutieteellisen yhdistyksen alueilta toimitetuista linnuista.

Jyväskylän ammattiopistosta opettaja ja 10 opiskelijaa kuvasivat Suuria petoja -näyttelyä ja haastattelivat Tomi Kumpulaista ja Tapani Kahilaa opinnäytetyöhön. OKL:n opiskelijat Anu-Liisa Ala-Orvola ja Ulla Kohvakka kuvasivat lintuja nettiin tulevaa OKL:n lajintunnistussivuja varten. Ulla Schildt kuvasi museon varastoiloja museoiden varastoja eri puolella maailmaa käsittelevää valokuvanäyttelyään varten.

Ohjaaja Ari Björn haki kuolleen urpiaisien Sanansaattajat-elokuvaan.

Taiteilija Marja Kolu muovaili mallista käpytikan, västäräkin ja nuolihaukan.

Suomen käsityön museo käytti kaksi kertaa museon pakastinta näyttelymateriaalin desinfiointiin.

JULKAISUT JA ARTIKKELIT

Julkaisuluettelo sisältää vakinaisten työntekijöiden julkaisut sekä sellaiset tutkimusryhmien ja ei-vakinaisten työntekijöiden (kuten harjoittelijoiden) julkaisut, joissa on merkittävässä määrin hyödynnetty museon luonnon- ja kasvitieteellisiä kokoelmia ja/tai työtiloja.

- Halme, P. 2007: Korjausehdotuksia Suomen sieniooppaaseen. *Sienilehti* 59(4) 113–115
- Halme, P. 2007: Sisäsiistiä talvisienestystä. *Sienilehti* 59 (4) 124–125
- Halme, P. 2007: Kuusimäen alueen lahottajasienet. Inventory report, 23pp. Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut.
- Huhtinen, S. & Halme, P. 2007: *Ionomidotis irregularis*, a new ascomycete to the Nordic countries (in Finnish with English abstract). *Sienilehti* 59(2): 43–47
- Hyvärinen, E., Hokkanen, M., Kotiaho, J. S., Lehtonen, H., Päivinen, J., Similä, M. and Tuukia, H. 2007. Ennallistettujen metsien seuranta. Teoksessa: Metsien ja soiden ennallistamisen seurantaopas, toim: Päivinen, J. ja Aapala K. - Metsähallituksen luonnon-suojelujulkaisuja sarja B, 83:10–29.
- Ketola, T., Kortet, R. and Kotiaho, J. S. 2007. Testing theories of sexual selection in decorated crickets (*Gryllodes sigillatus*). - *Evolutionary Ecology Research* 9: 869–885

Museo oli mukana Jyväskylän Kirjamesuilla 21.–22.4. Paviljongissa. Kuvassa Sanna Kahila esittelee museon julkaisuja. Kuva: Tapani Kahila.

- Kotiaho, J. S. 2007. The stability of genetic variance-covariance matrix in the presence of selection. - *Journal of Evolutionary Biology* 20: 28–29.
- Kotiaho, J. S. and Puurtinen, M. 2007. Mate choice for indirect genetic benefits: scrutiny of the current paradigm - *Functional Ecology* 21: 638–644.
- Kotiaho, J. S. and Sulkava, P. 2007. Effects of isolation, area and predators on invasion: a field experiment on artificial islands. - *Applied Soil Ecology* 35: 256–259.
- Kotiranta, H. 2007: Puutarhakuulumisia Jyväskylästä 2007. Pimpinella 20(2):50-52. www.joensuu.fi/botania/pimpinella/pimpinella26.2.pdf
- Kunttu, P. & Halme, P. 2007: Keski-Suomen valtionmaiden käävät. Metsähallituksen luononsuojelujulkaisuja, sarja A (painossa).
- Salmela, J. & Halme, P. 2007: Keskisuomalaisen pihapiirin sääskilajistoa. *Diamina* 16: 4–7
- Simmons, L. W. and Kotiaho, J. S. 2007. Quantitative genetic correlation between trait and preference supports a sexually selected sperm process in the beetle *Onthophagus taurus*. - *Proceedings of the National Academy of Sciences (PNAS)* 104:16604–16608.
- Simmons, L. W. and Kotiaho, J. S. 2007. The effects of reproduction on courtship, fertility and longevity within and between alternative male mating tactics of the horned beetle, *Onthophagus binodis*. - *Journal of Evolutionary Biology* 20: 488–495.
- Toivanen, T. and Kotiaho, J. S. 2007. Mimicking natural disturbances of boreal forests: the effects of controlled burning and creating dead wood on beetle diversity. - *Biodiversity and Conservation* 16:3193–3211.

- Toivanen, T. and Kotiaho, J. S. 2007. Burning of logged sites to protect beetles in managed boreal forests. - *Conservation Biology* 21:1562–1572.
- Uusitalo, A., Kotiaho, J. S., and Päivinen, J. 2007. Ennallistettujen soiden päiväperhosseurantaverkosto. Teoksessa: Metsien ja soiden ennallistamisen seurantaopas, toim: Päivinen, J. ja Aapala K. - *Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja sarja B*, 83:51–54.
- Vanha-Majamaa, I., Lilja, S., Ryömä, R., Kotiaho, J. S., Laaka-Lindberg, S., Lindberg, H., Puttonen, P., Tamminen, P., Toivanen, T and Kuuluvainen, T. 2007. Rehabilitating boreal forest structure and species composition in Finland through logging, dead wood creation and fire: the EVO experiment. - *Forest Ecology and Management* 250:77–88.

Museon uudet pääsyliput tehtiin luontomuseon omana suunnitteluna ja työnä. Lipun suunnittelija ja graafinen toteuttaja oli Tony Vuorma. Lippuja tekivät mm. harjoittelijat Saara Tapaninen, Juulia Hakunti ja Elina Hauki-lehto. Kuva: Seija Peltola.

KASVITIEELLINEN PUUTARHA

Jyväskylän yliopiston museon luonnontieteellisen osaston yksikkönä toimiva kasvitieteellinen puutarha käsittää yliopiston viheralueet Seminaarinmäellä (Seminaarinpuisto, Aallonpuisto, Pitkäkatu 1 ja Seminaarinkatu 30–32 pihat), Mattilanniemessä ja Ylistönrinteellä. Puistot sijoittuvat yliopistorakennusten ympäristöön ja edustavat rakennusaikansa puistosuunnittelua ja kasvivalikoimaa. Rakennetut puistot ja viheralueisiin kuuluvat luonnonmetsiköt mukaan lukien pinta-ala on noin 36 ha.

PUUTARHAN HOITO

Hoitovastuut

Kasvitieteellisen puutarhan suunnittelija vastaa puutarhan kasvikokoelmien rekisteröinnistä ja sijoituskartoista, hankkii täydennys- ja korjausistutusten kasvit, toimii viheralueiden hoidon asiantuntijana ja opastaa ulkoalueiden työntekijät hoitotöiden erityiskohtiin.

Yliopiston kiinteistöjen ja viheralueiden omistaja on Senaatti-kiinteistöt, joka tarjouskilpailun perusteella valitsee kiinteistöjen ja viheralueiden hoitoyhtiön.

Toimintakertomusvuonna Seminaarinmäen kiinteistöt ja viheralueet olivat toukokuun loppuun asti ISS Palvelut Oy:n hoidossa. Alkuvuodesta käydyin kilpailutuksen voitti RTK-Palvelu Oy, joten 1.6. alkaen Seminaarinmäen kiinteistöt siirtyivät RTK:n hoitovastuulle. Mattilanniemen ja Ylistön hoitoyhtiönä jatkoi RTK-Palvelu Oy.

Viheralueiden hoitosopimukseen kuuluu kevät- ja syysviivous, ruohonleikkaus, istutusalueiden puhtaana-pito, lannoitus, hoitoleikkaukset ja alueiden yleinen siisteys. Seminaarinmäen viheralueiden 1.6.2007 alkaneen uuden hoitosopimuksen ohjeissa tarkennettiin hoitotapoja, hoidon laatua ja määrää. Hoitosopimukseen kulumattomat työt tilataan erikseen joko ko. alueen hoitoyhtiöltä tai ulkopuoliselta urakoitsijalta.

Kiinteistönhoitoyhtiöiden kiinteistötyöntekijät hoitivat nurmikon ja yleisen siisteyden; puutarhurin vastuulla oli istutusryhmien kunnossapito, kesäkukat, uudet istutukset ja pensaiden ja puiden leikkaukset.

Toimikertomusvuonna kummassakin hoitoyhtiössä puutarha-ammattilaistilanne oli huono ja viheralueiden hoito oli puutteellista: ISS Palveluilla ei ollut alkuvuodesta puutarhuria, ja RTK Palvelun puutarha-ammattilaiset lähtivät huhtikuun lopussa yksityisyrittäjiksi. Kas-

G-rakennuksen eteen syksyllä 2006 istutetut sipulikasvit kukkivat toukokuussa. Kuvassa on loistavanpunainen terttulppaani (*Tulipa praestans* 'Fusilier'). Kuva: Tapani Kahila.

vaneiden hoitoalueiden myötä RTK palkkasi 1.5.2007 alkaen puutarhurin, joka kuitenkin lähti 3 kk:n kuluttua toiseen työpaikkaan. Loppukesällä tehtiin kiinteistötyöntekijöiden voimin vain siisteyteen ja nurmikoneleikkuuseen liittyviä töitä. Lokakuun alussa aloitti uusi puutarhuri, mutta talvikauden hän oli lomautettuna.

Yhteistyötahot

Yliopiston viheralueita tarkastellaan keväisin ja syksyisin puistokierroksilla, joihin osallistuvat Senaatti-kiinteistöjen, yliopiston kasvitieteellisen puutarhan ja tilapalvelun sekä kyseisellä alueella toimivan kiinteistöhoitoyhtiön edustajat.

Kevättalvella käytiin Seminaarinmäen hoitotarjouskierros. Senaatin ja yliopiston edustajien lisäksi maastokierroksella 15.2. olivat mukana tarjouskilpailusta kiinnostuneet kiinteistöhoitoyhtiöt.

Hoitoyhtiön vaihtumisen vuoksi Seminaarinmäellä pidettiin kaksi kevät katselmusta: 16.5. selvitettiin ISS:n hoitovastuuseen kuuluvat työt ennen alueen luovuttamista. 14.6. tarkasteltiin alueella 1.6. aloittaneen RTK Palvelujen työnjohtajan ja puutarhurin kanssa kevään ja kesän hoitotöitä. 13.6. kierrettiin Mattilanniemen – Ylistönrinteen alueet. Puistokierroksilla keskusteltiin hoidon pääperiaatteista ja sovittiin ajankohtaisista töistä. Hoitotöistä kirjoitettiin muistio ja pidettiin seuranta.

Kuluneena vuonna toteutettiin supistettu syyskatselmus, johon osallistuivat kasvitieteellisen puutarhan suunnittelijan lisäksi hoitoyhtiön työnjohtaja ja puutarhuri.

Puistotöistä keskusteltiin myös puhelimen ja sähköpostin välityksellä ja pidettiin useita työkohtaisia ohjauspalavereita kasvitieteellisen puutarhan suunnittelijan ja viheralueiden hoitajien kesken.

Rakennusten peruskorjausten jälkeinen ympäristönhoito

Yliopiston rakennusten peruskorjausten yhteydessä ei riittävästi huomioida elävää ympäristöä. Vastaisuudessa viheralueiden vaurioitumista ja kasvihävिकkejä yritetään vähentää paremman ennakkotiedottamisen ja yhteistyön avulla.

Puistokäytävien kunnostusta

Villa Ranan ja Seminaarinkadun välisen käytävän vesi-ohjaus oli ollut jo pari vuotta epäkunnossa: viemärit eivät vetäneet sadevettä vaan se valui käytävää pitkin kuljettaen hiekat Seminaarinkadulle. Veden ohjausta sadevesikaivoon parannettiin ja nurmikon ja käytävän väliin rakennettiin katukivistä laakea oja.

Aallonpuistossa urheilukentän pohjoispään hiekkakäytävä johti sadevedet ja hiekat kentälle. Koska käytävä ei ole alkuperäisissä puistosuunnitelmissa, niin se poistettiin. Alkuperäisiä 1960-luvun suunnitelmia noudattaen alueelle perustettiin nurmikko ja pensasistutukset. Samassa yhteydessä parannettiin koulupihan ja kentän välistä sadevesiohjausta.

Hoitoleikkaukset

Mattilanniemessä tehtiin nuorennusleikkauksia (alaleikkaus, ts. versot poistettiin maata myöten) kahdelle pihlaja-angervolajille, kahdelle pensashanikkilajikkeelle ja rusokuusamalle. Muiden alueiden pensaille tarvittiin vain normaalit kevätsiistimiset.

ISTUTUKSET

Seminaarinmäki

Seminaarinmäen puistoissa istutettiin seuraavat kasvit: G-rakennuksen seinustan kukkapenkit: siperiankurjenmiekka, kotkansiipi, kevätkuohenjuuri, komeakuunlilja, rusopäivänlilja ja narsissilajikkeet 'Actaea' ja 'Ice Follies', yhteensä 145 tainta.

Pitkäkatu 1:n pihan perennaryhmä: tiikerinlilja ja kevätkuohenjuuri, yhteensä 30 tainta.

Puutarhurintalon ja juhlapuun ryhmät: japaninkuunlilja, raitakuunlilja, rentoakankaali, kaihonkukka ja idänunikko, yhteensä 130 tainta.

Päärakennuksen Aallonpuiston puoleisten seinien vesieristysurakan jälkeen istutettiin takaisin siirteessä olleet lumimarjapensaat ja tuoksuvatukat. Lisäksi istutettiin 20 kiiltotuhkapensasta ja 10 villaheisiä. Taimet istutti viherrakentaja Viherrys – ihan pihalla.

Musican seinustan vesieristysurakan yhteydessä kairinkoneella nostetuista pensaista, perennoista ja sipulikasveista hävisi suurin osa; takaisin istutettiin kiiltotuhkapensaat.

Ylistönrinne

Ambiotican pohjoispuolelle istutettiin ruhjotun puun tilalle yksi metsälehmus. Keskialueelle istutettiin seuraavat lajit: nurmitädyke, särmäkuisma, kalliokieli, sudenmarja ja lehtoimikka, yhteensä 60 tainta.

Kesäkukat

Seminaarinpuistossa oli kymmenen kesäkukka-astiaa, Mattilanniemessä kuusi ja Ylistöllä kolme astiaa. Lajeina käytettiin mm. ryhmäsamettikukkaa, kannaa, verbena ja kirjomaahumalaa.

KASVIEN POISTOT

Puiden kaadot

Seminaarinmäen puistoissa kesämyrskyt kaatoivat yhden kuusen ja tuomen. Seminarium-rakennuksen peruskorjauksen yhteydessä poistettiin seinän lähellä kasvaneet kaksi koivua ja kaksi pihlajaa.

Parvaisentalon ja Beckerin rajalta kaadettiin aidan rakentamista ennakoiden yksi okakuusi, kaksi hieskoivua ja kaksi metsävaahteraa. Tontin takarajalta poistettiin rajamuurin sortumavaaran takia tuomia ja pihlajia.

Mattilanniemestä poistettiin kolme runkovikaista metsävaahteraa ja yksi kuivunut kotipihlaja.

Kesäkuinen näkymä Seminaarinpuistosta. Educan edessä kukkii siperianomenapuu (*Malus prunifolia* 'Oppio'). Kuva: Tapani Kahila.

Ilkivaltaa

Aallonpuistosta katosi noin 2 m² isokevättähteä, Mattilanniemestä katosi 3 m² siperiannauhusta ja lipstikan varret oli poistettu kaksi kertaa.

Kaupungin uimarannan myötä kesän lämpimillä ilmoilla Mattilanniemen viheralue on kovassa käytössä. Lisääntyneen käytön haittailmiönä ovat kasvustolle aiheutetut vauriot ja roskaaminen.

KASVIKOKOELMAT

Puutarhan kasvit hankitaan ostamalla, siemenvaihdon kautta ja keräämällä itse tai lahjoituksina.

Kasvien hankinta 2007

Toimintakertomusvuonna puut, pensaat ja kukkasipulit ostettiin; perennat lisättiin omien alueiden vanhemmista istutuksista tai ne oli hankittu aikaisempina vuosina. Pensaat ja puut hankittiin Lassilan Taimistosta (Tyrnävä) ja Ahosen Taimistosta (Karstula), kukkasipulit Viherlandiasta.

Kasvirekisteri

Puutarhan tietojärjestelmän (PUTTI) rekisteritietoja muokattiin sarakemuotoon, josta ne pystytään siirtämään uuteen Access-pohjaiseen Puska-kasvirekisteriin. Toimintakertomusvuoden lopussa puutarhan kasvirekisterissä oli 660 taksonia, 1781 hankintanumeroa (numeroitua kasvikantaa) ja 18 500 kasvia.

Siemenvaihto, kasvi- ja siemenherbaariot

Siemenluettelo saatiin kuudesta ulkomaisesta ja kahdesta kotimaisesta kasvitieteellisestä puutarhasta. Siemeniä saatiin yhteensä 60 annosta.

KUVA-ARKISTO

Seminaarinmäen, Mattilanniemen ja Ylistönrinteen puistoista otettiin kasvi- ja maisemakuvia, joista osa tallennettiin tietokoneen kovalevyille ja cd-levyille.

Mattilanniemen sisäpiha on rehevimmillään loppukesälä, kun hortensiat (*Hydrangea*) ja kuunlajat (*Hosta spp.*) kukkivat. Sisäpihalle on sijoitettu myös katajat (*Juniperus spp.*) ja tuijat (*Thuja spp.*), seinällä kiipeilee piippuköynnös (*Aristolochia macrophylla*). Kuva: Tapani Kahila.

MAKSULLINEN PALVELUTOIMINTA

Toimikertomusvuonna maksullisen palvelutoiminnan tulot olivat 22 931,75 € (ALV 0 %). Tuloja saatiin puutarhurin palveluista, intendentin pitämästä kurssista, kirjasto-luentosalin käyttökorkvauksesta, pääsylipuista, opastuksista ja museokaupan myyntituotteista.

Puutarhurin palvelut

Kasvitieteellisen puutarhan suunnittelija teki Senaatti-kiinteistöille 263 h puutarhurin ammattityötä, joka sisälsi viheralueiden hoidon asiantuntijatehtäviä, ulkoalueiden työntekijöiden opastusta puistonhoitotöiden erityiskohtiin, istutusten suunnittelua ja taimien hankintaa.

Tuotteiden myynti

Museokaupan myynnissä on taimia, Retkeilykasvioita, puisto-oppaita, kasviluuppeja, postikortteja ja muita luontomuseon henkeen soveltuvia tuotteita. Kasvitieteellisen puutarhan tunnuslajia, siperianomenapuuta

(*Malus prunifolia* 'Oppio') myytiin 12 tainta. Suosituimmat myyntituotteet olivat julkaisut, kortit, luupit, korukivet ja pienet keramiikka-, muovi- ja puueläimet. Uutena suosittuna myyntituotteena olivat lapinkivikorut ja luontomuseon pinssit.

TIEDOTUS

Puutarhasta tiedotettiin kuluneena vuonna avatulla Suomen kasvitieteellisten puutarhojen yhteisellä sivulla, josta edelleen pääsee jokaisen puutarhan omille kotisivuille. Osoite: www.kasvitieteellisetpuutarhat.fi ja www.botanicgardens.fi.

Puutarhaliiton nettisivujen maakuntien puutarhamatkailuhakemistossa kohteena on myös Jyväskylän yliopiston luontomuseo ja kasvitieteellinen puutarha. Osoite: www.puutarhaliitto.fi/turismi.html.

OPASTUS JA NEUVONTA

Annettiin tietoa puutarhan lajistosta ja lainattiin herbaarionäytteitä, dia- ja valokuvia opiskelijoille, tutkijoille ja harrastajille.

Biologian opiskelijat sekä lukioitten ja ammatillisten oppilaitosten oppilaat kävivät opiskelemassa lajintuntemusta puutarhan elävistä kasveista ja museon herbaarionäytteistä.

Puutarhaneuvoja ja lajinmäärittystä annettiin 15 henkilölle.

Käsikirjastoa kirjallisuustietojen hakemisessa käyttivät tutkijat, opiskelijat ja luontoharrastajat.

Pohjoismaisen geenipankin (NGB) Pohjolan geenivaroja kartoittavaan kyselyyn lähetettiin tietoja Jyväskylän yliopiston puistoissa kasvavista vanhoista ruusuista.

Kasvitieteellisen puutarhan toimintaa ja suunnittelijan työtä dokumentoitiin museologian opiskeluun liittyvässä oppilastyössä. Pertti Pyhtilän keräämä aineisto tallennetaan kulttuurihistoriallisen osaston arkistoon.

Toukokuun alussa G-rakennuksen edessä kukki sinivioletti krookus (*Crocus vernus* 'Flower Record'). Kuva: Tapani Kahila.

Mattilanniemen A-, B- ja C-rakennusten väliselle alueelle on sijoitettu kuunilija- ja nauhuskokoelmat. B-rakennuksen päädyssä kiipeilee imukärhivilliini ja käytävien varsilla kasvaa pilari- ja kotipihlajia. Kuva: Tapani Kahila.

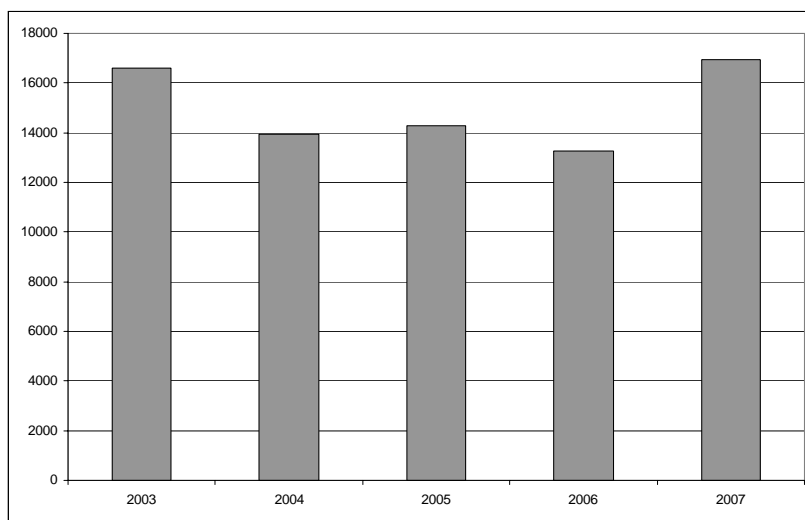
LIITE 2

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON MUSEO

LUONNONTIETEELLINEN OSASTO (KESKI-SUOMEN LUONTOMUSEO)

Kävijämäärät 2007

	yksityiset	koululaiset	päiväkotiryhmät	muut ryhmät	yhteensä
tammikuu	493	343	180	101	1117
helmikuu	653	455	77	146	1331
maaliskuu	1244	486	196	122	2048
huhtikuu	499	592	96	61	1248
toukokuu	835	1466	294	206	2801
kesäkuu	1169	93	31	146	1439
heinäkuu	1973			11	1984
elokuu	872	83		45	1000
syyskuu	555	128		243	926
lokakuu	826	264	21	133	1244
marraskuu	398	203	144	210	955
joulukuu	533	206		100	839
yhteensä	10050	4319	1039	1524	16932

Keski-Suomen luontomuseon kävijämäärät vuosina 2003–2007

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO